

Pericopa Ki Teṭe - Să-ți faci parapet la acoperiș [anul 5782]

Una dintre miștoturile de rațiune care este o mișva ase עשה „construirea unui parapet la acoperiș”, după cum este scris „Când zidești casă nouă, să-ți faci parapet la acoperiș, ca să nu aduci vărsare de sânge asupra casei tale, dacă ar cădea cineva de acolo” (Deuteronom 22:8). După cum apare în Mișna, tractatul Bava Batra 84:41, înălțimea parapetului este de 10 palme, aproximativ 90 cm.

Midrașul de halacha (legi) Sifre ספרי ne învață că mișvaua nu se referă doar la o casă nouă, din cauză că primejdia de a cădea există și la o casă veche pe care ai cumpărat-o sau ai moștenit-o. Trebuie parapet chiar și într-o șură, grajd sau magazie. Însă nu pe orice casă trebuie parapet:

1. Casă care nu este mai mare de 4 coți pe patru coți, adică cam doi metri pe doi, este scutit de *mezuza* și parapet. Care-i noima? După Talmud, tractatul Suca 3:b „acoperiș atât de mic nu este considerat „casă”.
2. Casă care are sub zece palme – cam 90 cm. – nu este considerat „casă”.
3. Sinagogi și școli (bet midraș), după Talmud, tractatul Hulin 136:a.

Acest al treilea punct pare a fi greu de înțeles: cu ce oare diferă pericolul pe acoperișul unei case de pericolul pe acoperișul unei sinagogi? Ca să înțelegem felul de a folosi acoperișurile, trebuie să ne referim la halachaua legată de înălțimea unei sinagogi. Înțelepții ne învață că acoperișul sinagogii trebuie să fie mai înalt decât restul caselor din oraș. Ei spun: „Toate orașele care aveau acoperișuri mai înalte decât sinagoga până la sfârșit s-au ruinat, fiindcă scrie: „Să înălțăm casa Domnului și să o ridicăm din ruine” (Ezra 9:9). Însă turnurile nu sunt luate în considerație. Aici Tosfot la Talmud, Șabat 11:a explică că acestea se referă la acele construcții care sunt pentru frumusețe, împodobire, în care nu se locuiește și acoperișul nu era folosit deloc. Din această cauză astăzi nu este nevoie ca sinagoga să fie mai înaltă decât restul caselor.

În urma acestor dispute, Șulhan Aruch, vol. Orah Haiim 140:60-2 concludă: „O sinagogă o construim la înălțimea caselor unui oraș și o înălțăm să fie puțin peste toate casele care sunt în folosință, în afară de turnuri care nu se folosesc. Acoperișul înclinat care nu este folosit nu trebuie să facă sinagoga să fie înălțată peste partea nefolosită. Dacă are pod să nu fie mai înalt decât sinagoga”.

În altă carte de reguli numită „Tora tmima” s-a stabilit că în case care au acoperiș înclinat nu este nevoie de parapet.

Ca să înțelegem raționalul acestor reguli, trebuie să cunoaștem arhitectura urbană în perioada Mișnaei și a Talmudului. Casele erau construite pe coline, cum este și astăzi în Orient în multe case arăbești, iar acoperișul era folosit și la trecerea pietonilor sau a locatarilor. Foarte frecvent acoperișul unei case ducea la intrarea în altă casă. În nopțile calde ale verii, acoperișul devenea dormitorul familiei. Bineînțeles în timp ce se doarme pe acoperiș,

pericolul de a cădea dacă nu este un parapet este imens. Să nu uităm de episodul legat de regele David care a văzut-o pe Bat-Şeva pentru prima oară pe când se plimba pe acoperişul palatului său regal, iar ea făcea o baie pe acoperişul casei ei (2Samuel cap. 11). Vara, se locuia pe acoperiş, mai degrabă decât în casă.

Spre deosebire de acoperişul unei locuințe, acoperişul unei sinagogi nu se folosește niciodată pentru a dormi. De aceea nu este nevoie de un parapet. De aici putem înțelege de ce un acoperiş care are mai puțin de patru coți pe patru nu poate fi folosit ca dormitor familiar și este scutit de parapet. La fel este și situația cu o casă care are sub 10 palme în care nu se poate dormi din pricina de străini sau animale care pot dăuna rezidenților.

Iarăși, ca și în pericopa Şoftim despre orașe de refugiu, putem observa că acum trei mii de ani, poporul evreu a elaborat un sistem de planificare urbană ultramodernă de care multe state astăzi pot fi invidioase. A mai stabilit o serie de reguli de securitate personală la nivelul cel mai înalt, parapetul la acoperiş fiind unul din ele.

Pericopa Ki Tețe - Soarta unei femei frumoase după Tora [anul 5779]

Printre legile cu privire la comportamentul în caz de război din această pericopă descoperim o lege care stabilește cum se decide soarta unei femei frumoase, care a fost luată prizonieră. În traducerea mea din originalul ebraic al Torei, textul precizează amănunți:

”Poate că printre cei prinși prizonieri vei vedea o femeie frumoasă și vei dori s-o iei de nevastă. O vei aduce înăuntrul casei tale și ea își va rade capul și își va face unghiile. O să-și lepede rochia de prizonieră, o să stea în casa ta, o să-i plângă pe tatăl și pe mama ei o lună de zile și după aceea o să te duci la ea, o să te culci cu ea și ea o să-ți devină nevastă.” (Deuteronom 21:11-13).

Textul de mai sus naște, la rândul său o serie de întrebări pe care merită să le punem și să le găsim răspunsurile deloc simplu, după cum vom vedea, de descoperit. Iată câteva din aceste întrebări și unele răspunsuri.

Ce înseamnă expresia: ”Și-a făcut unghiile”?

De ce trebuie ca femeia să-și facă unghiile? Marele traducător în limba aramaică a Torei, Onkelos, traduce ”*Își crește unghiile.*” Așa explică și toți marii comentatori evrei și la fel și Midraș Sifri Devarim: ”*Își crește unghiile ca să se urâtească.*” Explicația asta se potrivește cu comentariul lui Rabi Akiva potrivit căruia Tora nu acceptă căsătoria între o prizonieră de război și un fiu al poporului Israelului.

Dar noi nu putem să vedem în asta doar un comentariu și o explicație. Este mai mult de discutat aici și vom începe cu povestea lui Mefiboșet, nepotul regelui Saul și fiul lui Ionatan:

”Nu și-a făcut picioarele și nu și-a făcut nici barba” (2Samuel 19:24).

Aici este clar că este vorba despre tăierea unghiilor și a bărbii și nu despre creștere, adică despre înfrumusețare și nu de urățire. La această înțelegere ne ajută și faptul că ”făcutul unghiilor” este amintit chiar lângă raderea capului, adică, în ambele cazuri este vorba despre tăiere. O dispută despre subiectul ăsta avem în Talmud, tractatul Levamot, 48:b între Rabi Eliezer și Rabi Akiva. Și în traducerea creștină (Septuaginta, Vulgata, Neofiti) inclusiv în românește este tradus ”tăiere”. Disputa apare în textul ebraic original.

Sunt comentatori care spun că părul și unghiile simbolizează personalitatea omului. Orice modificare care intervine în modul lor de prezentare dezvăluie dorința de abandonare a unei identități din trecut și schimbarea cu una nouă. De aici putem înțelege că această regulă încearcă să apere onoarea și integritatea femeii.

Care este semnificația expresiei ”Și-a ras capul” ?

Această expresie ridică și ea multe probleme. Cunoaștem din Tanach legătura între haine și doliu (Geneza 38:14, 2Samuel 14:2) și la fel între unghii și doliu (Mefiboșet când David a fost exilat din Ierusalaim/Ierusalim în timpul revoltei lui Avșalom). Dar între tăiatul părului și doliu nu este nici o legătură. Din contră, în doliu se lasă părul să crească și nu se taie. Așa că cel mai logic este să acceptăm ca explicație a acestui comportament pe cea amintită mai sus și anume dorința de debarasare de trecut și achiziția unei identități noi.

Sunt și alții care cred că tăierea părului are o legătură cu probleme de purificare și curățare.

Ce înseamnă ”să-și dea jos rochia de prizonieră”?

În privința ”rochiei de prizonieră” există o controversă între comentatori.

Să fie, oare, vorba despre o haină pe care o purta în momentul în care a fost luată ca prizonieră sau este haina pe care o va purta în timpul prizonieratului?

Unii consideră că este vorba de o rochie specială pentru prizonieri, un fel de uniforme de închisoare, un fel de zeghe, pentru a-i diferenția de restul populației, liberă. Despre schimbarea hainelor mai avem o referință în Tanach, de exemplu Iosef, când trebuie să apară în fața faraonului își schimbă repede hainele (Geneza 41:14). La fel și Iehoyachin/Ioiachin, regele Iehuda, după ce e eliberat din închisoare după 37 de ani de stat acolo, babilonienii îi schimbă hainele (2Regi 25:27-30).

Alții explică că este vorba despre hainele pe care le purta când a fost prinsă, haine în care încerca să-i seducă pe cei care au prins-o, ca să-i convertească. Rași spune: ”Ele (hainele) sunt frumoase pentru că fetele altor națiuni (goyim) se înfrumusețează ca să-i facă să păcătuiască pe alții.” Explicația asta este după Midrașul Sifri Devarim și după părerea lui Rabi Akiva. În consecință, femeia inamică prezentată aici nu este o victimă, ci o femeie rău intenționată, despre care ne vorbește autorul Proverbelor 7:5-12 „să te ferească de o femeie străină, străina a cărei cuvinte te lingușesc”.

Ultima întrebare privește expresia ”O lună de zile”

De ce cel care o ține pe prizonieră trebuie să aștepte o lună până când se va căsători cu ea? Una dintre explicațiile mai puțin acceptate pentru o lună de zile este că bărbatul așteaptă să vadă dacă femeia nu este gravidă. Alții explică că o lună este perioada de doliu și femeia, din cauză că nu-i mai vedea pe părinți, se comportă de parcă aceștia ar fi murit. Problema este că perioada de doliu în timpul Tanachului nu ținea o lună, ci o zi, o săptămână sau ”multe zile”, după cum apare în foarte multe părți în Tanach.

Ca un rezumat al legii femeii frumoase, putem spune că ea nu este dată ca să îndepărtăm poporul evreu de celelalte națiuni, ci este un fel de îndreptar practic de educare a soldatului israelian în război. Tora ne învață faptul că și în condiții de război trebuie să ne abținem de la fapte imorale și să cinstim curajul și dreptatea, dar și

să avem tăria abținerii de la a umili adversarii. Acest comportament este cel compatibil cu toate legile de război din Deuteronom, (de exemplu capitolele 20, asediul unui oraș și 23, comportament în tabără).

În afară de acestea, mai putem înțelege de ce referința este aici tocmai la o prizonieră frumoasă. Ca și în cazul lui Rut și aici este vorba despre o străină care în împrejurări diferite vrea să se alăture poporului evreu prin intermediul unui bărbat. Dar pe când lui Rut nu i-a fost deloc ușor să facă asta (nu ni se spune nimic de frumusețea ei), pentru o prizonieră de război frumoasă este cu mult mai ușor, fiindcă bărbații ar face orice s-o aibă.

Pericopa Ki Tisa - Bețalel și Oholiav - cei doi artizani care au pregătit Tabernaculul și instrumentele lui אהליאב - בצלאל [anul 5782]

Atotputernicul a spus poporului evreu în pustiu să-i construiască un sanctuar care a primit și numele de *mișkan* מִשְׁכָּן - Tabernacul. El a avut multe componente care necesitau mâna unui artizan: de la chivotul făcut din aur și până la dantelele de pe pereți.

Mulți artizani au contribuit la această construcție unică, însă numai doi au stat în fruntea lor, amândoi numiți de Kadoș Baruch Hu.

În pericopa Ki Tisa ni se spune: „Adonai a grăit către Moise zicând: Uite, l-am chemat pe nume pe Bețalel, fiul lui Uri, fiul lui Hur, din tribul lui Iehuda. L-am umplut cu spiritul lui Elohim, de înțelepciune, de pricepere și de cunoaștere și de orice îndemânare ca să întocmească lucruri cu meșteșug, să lucreze cu aur cu argint și cu aramă, să cioplească pietre (scumpe), ca să le țintuiască și să cioplească lemnul ca să facă tot felul de lucrări. Iar eu, iată, i l-am pus alături pe Oholiav, fiul lui Ahisamach din tribul lui Dan; și în inima tuturor celor înțelepți la inimă am pus înțelepciune ca să facă tot ceea ce ți-am poruncit” (Exod 31:1-6).

Să facem cunoștință puțin cu cele două personaje în pricină.

Bețalel

Bețalel care a primit responsabilitatea pentru întregul proiect, avea un pedigree respectabil. El a primit acest post, printre altele, datorită faptelor bune ale străbunicilor lui. Străbunica lui era Miriam, după cum învățăm din Talmud,

tractatul Sota 11:b. Ea era sora lui Aaron și Moise, iar când faraonul a poruncit ca toți bebelușii masculi să fie aruncați în Nil, Miriam împreună cu celelalte moașe evreice și-au pus viața în pericol ca să ascundă și să salveze acești bebeluși. Ca răsplată pentru această faptă, i s-a născut acest strănepot extrem de talentat.

Bunicul lui Bețalel a fost Hur, care, după midraș și-a terminat viața într-un mod tragic când a încercat să oprească poporul de a construi Vițelul de Aur. Mulțimea înfuriată l-a atacat și l-a omorât. Din această pricină Hur a avut onoarea ca din toți artizanii care au lucrat la construirea Tabernacului, tocmai numele nepotului său să fie amintit de nenumărate ori.

Bețalel avea mâini de artist și în versetul de sus el este descris plin de „înțelepciune, de pricepere și de cunoaștere”. Aceasta era o înțelepciune divină și datorită ei el a reușit să țintească la intenția lui HAȘEM și așa și-a primit numele – „în umbra Dumnezeului”, adică Bețal = *bețel*, în umbră + *el*, HDumnezeu.

Așa ne este povestit în midrașul din Talmud, tractatul Brachot 55:a: „Hakadoș Baruch Hu i-a spus lui Moise: du-te și spune-i lui Bețalel să-mi facă un sanctuar, un chivot și unelte. Moise s-a dus la el, dar a schimbat ordinul spunându-i: fă un chivot, unelte și un sanctuar. Bețalel i-a spus: Moșe Rabenu! Regula lumii este că omul face întâi casa, pe urmă bagă în ea uneltele. Dar tu îmi spui: Fă-mi un chivot, unelte și un sanctuar. Uneltele pe care le voi face, unde le voi băga? Poate Hakadoș Baruch Hu ți-a spus: fă un sanctuar, un chivot și unelte? Moșe i-a răspuns: oare ai fost în umbra Dumnezeului? Într-adevăr așa a spus Hakadoș Baruch Hu”.

Și mai este un midraș asemănător și în BeMidbar Raba 15.

Marele comentator Ramban (Nachmanides) explică înțelepciunea lui Bețalel ca fiind o minune venită de sus, deoarece de-a lungul zecilor de ani în Egipt, evreii nu aveau ocazia să cunoască materialele necesare la construirea Tabernacului – aur, argint și aramă. Faptul că Bețalel a știut să facă din aceste materiale cea ce era nevoie la construirea Tabernacului este o minune.

Cu toate că numirea lui Bețalel a venit de la Kadoș Baruch Hu însuși, a fost nevoie și de aprobarea poporului. Acest lucru îl învățăm din versetul „I-am chemat pe nume pe Bețalel”. Cu alte cuvinte l-am prezentat poporului. De aici învață înțelepții că înainte ca cineva să fie numit într-un post public, trebuie ca publicul să fie consultat.

În Talmud, tractatul Brachot ni se povestește: „Hakadoș Baruch Hu i-a spus lui Moise: Crezi că Bețalel este onest, adecvat? Moise i-a răspuns: Dacă îți este adecvat ție, mie cu atât mai mult. Cu toate acestea i-a spus lui Moșe: Totuși, du-te și întreabă și poporul. Moșe s-a dus și i-a întrebat: Credeți că Bețalel este adecvat? Dacă pentru Hakadoș Baruch Hu este adecvat, pentru noi cu atât mai mult”.

În Midraș Tanhuma, VaYakhel 3 ni se spune că la început au fost unii care nu erau de acord cu această numire. Așa scrie acolo: „Când Moise a coborât de pe munte, Hakadoș Baruch Hu i-a spus să facă un sanctuar din scânduri, altar și o masă. L-au (din popor) întrebat: cine o va construi? Moise le-a răspuns: Bețalel! Oamenii au început să șuşotească despre Moise spunând: Nu Hakadoș Baruch Hu i-a spus lui Moise să-l numească pe Bețalel să construiască Tabernaculul, ci Moise însuși l-a numit din cauză că îi este rudă... Moise le-a spus: Nu, eu nu am făcut nimic după capul meu ci Hakadoș Baruch Hu mi-a spus să-l numesc. În sfârșit numirea a fost acceptată și de public”.

Oholiav

Despre Oholiav Ben Ahisamach sunt puține detalii în midraș. Noi știm despre el că este din tribul Dan și că avea cam aceleași aptitudini ca și Bețalel. Din această cauză numele lui apare în acest verset spre deosebire de sutele de meșteșugari care au participat la construirea Tabernacului și au rămas anonimi. Mulți ani după ce Oholiav a contribuit la construirea Tabernacului, oameni din tribul Dan au fost printre constructorii Templului. Din Talmud, tractatul Arachin 67:b noi învățăm că oameni din tribul Dan și-au menținut sute de ani aptitudinile artizanale.

O pereche deosebită

Cei doi provin din familii total diferite. Bețalel provine dintr-o familie onorabilă, pe când Oholiav aparține tribului

Dan care era unul din fii roabelor care erau considerați inferiori. Rași ne învață că Toraua le amintește numele amândurora ca să ne învețe că în fața Domnului toți suntem egali.

În cartea de Zohar scrie că după Cabala Bețalel reprezintă partea dreaptă și anume de *Hesed* חסד - iubire, iar Oholiav partea stângă de *Gvura* גבורה - putere. Împreună ei sunt cuplul perfect care împreună au știut să construiască nu numai partea fizică a Tabernacului, ci și partea spirituală.

Pericopa Ki Tisa - Sfințenia mesei și a învățaturii de Șabat [anul 5784]

Masa de Șabat

„Iar tu, vorbește copiilor lui Israel spunând: Dar, Șabaturile Mele să le păstrați” (Exod 31:13)

Rași spune la acest verset: „Iar tu, cu toate că ți-am încredințat construirea Tabernacolului, să nu îți închipui să amâni Șabatul pentru această activitate”.

Trebuie să lămurim de ce existau temeri că Israel își vor imagina că Șabatul se va amâna pentru construirea Tabernacolului? Aici trebuie să reamintim că în tradiția iudaică construirea Tabernacolului a fost asociată cu Șabatul prin cele 39 de tipuri de activități (*melahot*) făcute pentru această construcție, precum și derivatele lor - toate fiind interzise de Șabat; aceste activități nu apar explicit în textul biblic, ci doar în Legea Orală.

Răspunsul la această întrebare retorică este că Tabernacolul a fost destinat prezenței Domnului pe pământ și de asemenea a fost menit să ispășească faptul vițelului de aur. De aceea, evreii își puteau imagina că dacă jertfele care sunt pentru izbăvire și păstrarea prezenței divine (*shehina*) aproape de Șabat, atunci și construirea Tabernacolului va fi permisă de Șabat.

În afară de aceasta, firea omului este că atunci când este dornic de ceva, el va face orice ca să-și atingă scopul și fiind în stare să nu ia nimic în considerare, ba chiar să înjosească pe alții încercând să-și urmărească scopul.

Așa și poporul Israel era atât de înflăcărat de construirea Tabernacolului încât a finalizat în 65 de zile o construcție magnifică, care era multi-funcțională: la nevoie era mobilă în așa fel că era ușor de montat și demontat; iar la nevoie era stabilă și puternică. Doar din dorința Domnului, inaugurarea a fost amânată de la 25 Kislev la Roș Hodeș Nisan (1 Nisan), adică peste trei luni. Din cauza grabei, ca nu cumva cineva să se încurce, Dumnezeu a spus „nu se amână Șabatul”.

Această asociere a Șabatului cu Tabernacolul în perioada construcției, mai are o semnificație de-a lungul generațiilor, mai ales în perioadele când nu avem nici Tabernacol, nici Templu, care au fost distruse de la păcatele noastre.

Înțelepții spun în Talmud, tractatul Beṭa 16:a că de Șabat, omul primește un spirit suplimentar, *neșama ietera* נשמה יתרה, care la ieșirea Șabatului îl părăsește. Scopul acestuia este ca omul să se învăluie într-o sfințenie suplimentară. Această suplimentare influențează până și gustul mâncărilor, după cum scrie în midrașul Bereșit Raba 14:4 „o mirodenie avem care se numește Șabat”.

Așa am învățat din jertfe că mâncatul ispășește, acesta fiind mâncatul preoților „preoții mănâncă iar oamenii se ispășesc” (Talmud, tractatul Pesahim 59:b). Domnul le-a spus fiilor lui Israel că atunci când nu veți avea nici Tabernacol, nici Templu, când nu veți avea nici altar și nici jertfe – cine oare vă va ispăși?

„Atâta timp cât exista Templul – altarul ispășea Israelul, iar acum, masa omului ispășește” (un comentariu anonim la tractatul Berahot 55:a).

De aceea, când cineva mănâncă pentru Cel de sus și spune cuvinte din Tora în timpul mesei, atunci masa îl ispășește și mai ales în ziua de Șabat în care mâncatul este o mițva (poruncă). Mâncatul cel puțin cât o măslină sau un ou, este o obligație, omul având un supliment de *neșama ietera*. Dacă omul mănâncă pentru aceste scopuri, adică doar pentru Oneg Șabat, desfătarea de Șabat, spunând cuvinte din Tora la masă – sfințenia Șabatului și sfințenia mesei ispășesc așa cum mâncatul preoților îi ispășeau pe oameni.

De aceea Toraua a spus „Șabaturile Mele să le păstrați”, dar „mai puțin” – ca nu cumva să intenționezi să-ți faci burta tobă și să aduni toate plăcerile lumii alimentare căci „Șabaturile Mele să le păstrați”, să le păstrați cu sfințenie, să nădăjduiești de duminică la ziua de Șabat, să mănânci doar pentru sfințenia Șabatului și atunci vei avea desfătare de la Domnul.

Șabat – o zi de odihnă pentru corp și suflet

„Iar tu, vorbește copiilor lui Israel spunând: Dar, Șabaturile Mele să le păstrați, căci el este un semn între Mine și voi, peste generațiile voastre, ca să se știe, că Eu sunt Domnul care vă sfințește” (Exod 31:13).

Rași spune la acest verset: „Să știe națiunile că Eu sunt Domnul care vă sfințește”.

Națiunile lumii cred că ziua de Șabat este doar o zi de odihnă și așa cred și unii din compatrioții noștri. Ei spun că fiecare își poate organiza această zi cum își dorește – unii petrecând, făcând sport sau alții, păstrând Șabatul cu rigoare. De aceea, Dumnezeu ne spune să știm că Eu vă poruncesc să păstrați Șabatul și în afară de aceasta să știți că este o mare distincție între Șabatul poporului evreu și zilele de odihnă ale celorlalte popoare. Pe de altă parte ei aleg o zi de odihnă după dorința lor, fără ca toți să se odihnească în aceea zi. Unii lucrează din greu, pe când la poporul evreu nu este așa ci „ca să se odihnească boul tău [și] măgarul tău” (Exod 23:12).

Există în Șabat și aspectul de odihnă, însă esența Șabatului este sfințenia și purificarea, pe când odihna corpului este pentru sfințirea sufletului. De Șabat trebuie intensificată învățătura Torei, iar mâncatul și băutul sunt și ele de felul „vei numi Șabatul o desfătare” (Isaia 58:13).

Puterea sfinției Șabatului poate fi măsurată și prin învățătura Torei. Înțelepții spun că beneficiul învățaturii de Șabat este cu mult mai mare decât aceea din zilele săptămânii. Se spune că o oră de învățatură de Șabat valorează cu mult mai mult decât în altă zi. În Talmudul Yerușalmi, tractatul Șabat 15:3 spun înțelepții: „Șabatul și zilele de sărbătoare s-au dat poporului evreu doar ca să învețe în ele Tora”. Iar în cartea Zohar scrie: „Când au vrut să intre în țară, Toraua a spus, în deșert au mâncat mană și au învățat Tora, iar acum în țară vor trebui să muncească din greu și cu Toaua ce va fi? A spus Domnul: Toraua are o pereche și ea este Toraua”.

Este important să știm că Eliyahu Hanavi (profetul Ilie) se urcă de fiecare ieșire din Șabat în ceruri ca să raporteze acolo ce a văzut de-a lungul Șabatului la poporul Israel în care el s-a învățat. El raportează mai ales despre noutățile din Tora despre care s-a învățat în acel Șabat, lăudându-i pe evrei pentru aceste performanțe. Noi trebuie să știm că Eliyahu va raporta despre cei care și-au petrecut Șabatul dormind și lenevind și nu și-au îndeplinit sarcinile de a învăța cel puțin pericopa săptămânii. Rușine lor!

Este esențial să conștientizăm că nu ajunge să bem și să mâncăm de Șabat, nici măcar să ne rugăm, ci în primul

Pericopa Ki Tisa - Vițelul de aur și femeile [anul 5779]

În universul nostru "modern și avansat" suntem, de multe ori, îndoctrinați cu idei de factură sexistă, misogină potrivit cărora în lumea antică femeia nu avea nici o contribuție la desfășurarea evenimentelor și că bărbații sunt singurii care conduc lumea și făuresc istoria. Dacă așa se întâmplă uneori și în lumea biblică din Tora, acesta este un rezultat al descifrării superficiale a evenimentelor descrise acolo și al stigmatelor seculare ale supremației bărbătești imprimate unor prezentări ale acestora. Iar adevărul cu privire la locul și rolul femeilor în istoria antică a omenirii dezmente categoric prezentarea lor ca simple personaje secundare. Eroinele povestirilor din această pericopă argumentează convingător adevărul acestor afirmații.

Un asemenea exemplu îl oferă Tora, care descrie traversarea de către poporul evreu a Mării Roșii, în care femeile, în frunte cu Miryam Hanevia („Profetesa”), au ocupat un loc decisiv prin actele de eroism de care au dat dovadă cu acel prilej. La fel a fost, între altele, participarea lor activă la prevenirea comiterii și diminuarea consecințelor negative ale celor două mari păcate din cei 40 de ani de pribegie prin deșert, „vițelul de aur” și „iscoadele”. În ambele ele au fost pe partea pozitivă a desfășurărilor. Pe de altă parte, ele au ocupat un loc activ la realizarea celei mai mărețe construcții din acei 40 de ani, construcția Mișkanului (Tabernacolului). Ca să înțelegem lucrurile acestea, trebuie să parcurgem toată Toraua, atât cea scrisă cât și cea orală.

Dacă citim cu multă atenție descrierea teribilului păcat al „vițelului de aur” și luăm în considerare și completările din Toraua Orală, adică din diferitele Midrașim, putem constata locul onorant care revine femeilor în această poveste, altfel tristă și grotescă. Acest eveniment se petrece în momentele în care Moșe Rabenu întârzie să coboare de pe muntele Sinai, pe care se urcase ca să primească de la Dumnezeu tablele, iar poporul nerăbdător a intrat în panică și l-a însărcinat pe Aharon să construiască un alt zeu. Primul lucru pe care îl face Aharon este să implice în povestea asta pe femei: "Și Aaron le-a zis (bărbaților): Scoateți cerceii de aur care sunt în urechile soțiilor voastre, ale fiilor voștri și ale fiicelor voastre, și aduceți-i la mine" (Exod 32:2). Întrebarea care se pune este: de ce subliniază Toraua contribuția cerceilor femeilor la construirea vițelului de aur?

Răspunsul îl primim din Midraș, care certifică nulitatea contribuției femeilor la aurul plăsmuirii blasfemiatoare: "Au auzit femeile și nu au vrut, și nu au fost de acord să le dea bărbaților cerceii lor de aur, în schimb le-au spus: „Să facem un vițel și o urâciune care nu are putere să ne salveze? Nu vă vom asculta! "Iar HaKadoș Baruch Hu le-a răsplătit pentru atitudinea lor, fiind ele cele care păstrează Roș Hodeș mai mult decât bărbații". (Pirkey DeRabi Eliezer, cap. 45). Din midraș putem deduce, de asemenea, că scopul lui Aharon rugându-i pe bărbați să le ia de la femei era și acela să împiedice cât mai mult împlinirea dorinței poporului, chiar dacă presupunerea lui era doar parțial validă. El credea că femeilor le va fi greu să se despartă de bijuteriile lor. Și într-adevăr, ele nu au dat cerceii. Dar este clar că nu pretinsa preferință specific feminină pentru aur și bijuterii este pricina. Dovada? Atunci când au fost rugate să doneze bijuterii pentru construcția Mișkanului (tabernacol) ele s-au grăbit de-a dreptul să aducă bijuteriile! Cu alte cuvinte, femeile se pot despărți cu ușurință de bijuterii, atunci când scopul este o acțiune cu adevărat mare și importantă! Marele comentator HaTașbeț (Șim'on Duran, sec. 14-15, Spania) spune că bărbaților li s-a luat privilegiul de a nu lucra de Roș Hodeș fiindcă s-au grăbit la vițel, dar s-au lenevit la Mișkan. În schimb, femeile au primit Roș Hodeș fiindcă s-au grăbit la Mișkan și s-au abținut la vițel. Tot aici găsim explicația motivului alegerii Roș Hodeș ca sărbătoare privilegiată a femeilor: Mișkanul a fost inaugurat de Roș Hodeș!

De unde putem trage concluzia că nu femeile au dat cerceii, ci bărbații au făcut asta. Răspunsul îl găsim în Midraș Tanhuma, Ki Tisa 19, care spune că, după ce Aharon a cerut bărbaților să scoată și să aducă cerceii femeilor, a văzut că ele nu dau curs cererii. Când a văzut că ele nu dau cerceii din urechile lor, "tot poporul și-a scos cerceii de aur care erau în urechile lor" (Exod 32:3). Nu este scris "în urechile femeilor", ci în "urechile lor". În ebraică acest pronume posesiv are o formă diferită la masculin și alta la feminin. Aici el apare la masculin! În Midraș Raba, Bamidbar, este scris că femeile chiar s-au revoltat și nu au participat la comiterea acestui păcat.

În concluzie, nu există nicio îndoială, așa cum atestă midrașul Bamidbar Raba 21:10, că femeile nu au participat la comiterea celor două mari păcate de care se fac vinovați Bnei Israel în deșert: „păcatul iscoadelor” și „vițelul de aur”. Cu referire la „păcatul iscoadelor” reiese, dimpotrivă, că femeile au demonstrat cât de mult țin la Ereț Israel, prin aceea că nu au acceptat să rămână în deșert, cum au vrut bărbații, care au fost reprezentați de către iscoadele care nu voiau să ajungă în Ereț Israel, unde trebuiau fie să lupte în calitate de soldați, pentru cucerirea pământului, fie să lucreze ca niște buni gospodari, preferând înaintarea rutinieră prin deșert și unele preocupări spirituale (învățat Tora), fără să lupte, să lucreze sau să aibă grijile vieții zilnice. Cu referire la „păcatul vițelului de aur”, din midrașul acesta rezultă că Aharon a contat pe istețimea, înțelepciunea și patriotismul femeilor (care în nici un caz nu merită a fi considerate niște naive orbite de strălucirea aurului), ca să evite dezastrul către care aluneca implacabil ambiția aceasta a majorității poporului de turnare și cioplire a vițelului.

Ca încheiere, povestea noastră este încă o dovadă a rolului fundamental pozitiv jucat de femei în aceste evenimente vijelioase care au trecut peste poporul evreu, de curând eliberat de sub jugul egiptean. Așa cum și în continuare, femeile vor juca un rol decisiv și meritoriu în istoria viitoare a poporului evreu, fiind profund implicate în toate evenimentele importante trăite de acest popor..

Pericopa Ki Tisa: Ce era scris pe cele două table? [anul 5780]

Aceasta este o întrebare ciudată luând în considerație că este scris chiar în Tora în Exodul 34:28: "[Și a scris pe table cuvintele legământului, cele zece lucruri \(porunci\)](#)". Și dacă ne uităm la toate tablourile și gravurile din sinagogă vedem același lucru: pe prima tablă sunt scrise pe scurt primele cinci porunci: (*Eu sunt - Să nu ai - Să nu iei - Amintește - Cinstește*) și celelalte cinci pe tabla a doua (*Să nu ucizi - Să nu preacurvești - Să nu furi - Să nu mărturisești strâmb - Să nu poftești*). Forma acesta există deja de sute de ani și vine probabil din Midrașim de Agada.

Împărțirea acesta apare deja în cele mai vechi Midrașuri, datate în antichitate. De exemplu în Mechilta de Rabi Yișmael scrie: "Cum au fost date cele zece porunci? Cinci pe o tablă și cinci pe cealaltă. Scrie "Eu sunt..." și în fața lui "Să nu ucizi"... așa spunea Rabi Hanina ben Gamliel iar înțelepții spuneau zece pe o tablă și zece pe cealaltă".

Ceea ce spun aici înțelepții este că cele zece porunci s-au dat în două exemplare. Așa apare și în Midraș Șmot Raba în numele a doi Amoraim (înțelepții care au contribuit la scrierea Talmudului după ce s-a finalizat Mișna în jurul anului 200 e.n., între anii 200-500 în Ereț Yisrael și Bavel): Rabi Yehuda (5 porunci pe fiecare tablă) și Rabi Nehemia (10 porunci pe fiecare tablă). Problema este că nu ni s-au dat nici un fel de explicații cu privire la această manieră de a împărți cele zece porunci.

Ca să înțelegem unde se ascunde partea de draș, de legendă, și unde partea de pșat, de înțelegerea cuvânt cu cuvânt, trebuie să privim aspectele istorice ale perioadei. Prima presupunere trebuie să fie aceea că este vorba despre un pact între Domnul și poporul Israel, iar tablele sunt un fel de contract între cele două părți. La semnarea oricărui contract se obișnuiește să se pregătească două copii, câte una pentru fiecare parte. Un exemplu este pactul încheiat în 1270 î.e.n. între faraonul Egiptului Raamses III și regele Anatoliei (regatul Het) Hatușiliș III. Fiecare copie a contractului s-a găsit la fiecare din ei acasă: una în Egipt și a doua în capitala Het în Turcia Orientală.

Nu este exagerat să ne imaginăm că și în pactul de pe Muntele Sinai era posibil să fi fost două copii: una la Kadoș Baruch Hu și una la Israel. Asta ne poate explica de ce nu a fost de ajuns o singură tablă și era nevoie de două. Bineînțeles că tabla lui Hakadoș Baruch Hu trebuia pusă unde se afla Șhina, adică în aron hakodeș care se făcuse special pentru asta: "Și vei pune în Chivot Mărturia pe care ți-o voi da". (Șmot/ Exodul 25:16). Puțin mai încolo scrie: "Și a pus Mărturia în Chivot". (Exodul 40:20). *Mărturia* מִדְּבָרֵי אֱדוּת, este o prescurtare de la *Tablele Mărturiei* (Exodul 31:18). Ele se mai numesc și *Cele două table ale Legământului* (Deuteronom 9:15).

Întrebarea este ce s-a întâmplat cu tabla Israelului. Pentru asta trebuie să înțelegem un obicei din lumea antică (și nu numai), în legătură cu felul cum se încheia un contract între doi parteneri inegali sub raportul forței (economice, militare, politice etc.). Partenerul inferior, vasalul, punea copia contractului său în "Casa lui Dumnezeu", adică în templul zeului lui. Vasalul trebuia să jure în numele "regelui său". Punerea documentului într-un loc sfânt întărea simțul responsabilității în fața domnitorului. În afară de asta, acest fapt întărea nota de sfințenie a înțelegerii, de exemplu pactul între Lavan și Iacov în Geneza 31:53: "D-zeul lui Avraham și dumnezeul lui Nahor vor judeca între noi". În cazul în care una din părți va rupe alianța. Din cauză că Israel erau în inferioritate, vasali față de HaȘem, au pus și copia lor în Aron Hakodeș, după cum ne este scris în 1 Regi 8:9: "Nu erau în Chivot decât cele două table de piatră pe care le-a pus acolo Moșe la Horev când a încheiat Domnul [legământul] cu fiii lui Israel la ieșirea lor din

Țara Egiptului".

Din toate acestea putem trage concluzia că au fost două table identice, pe fiecare fiind scrise cele zece porunci. Și încă o concluzie este aceea că tradiția cu două table și pe fiecare câte cinci porunci a apărut în urma midrașului de mai sus. Tradiția asta a fost unică și în arta evreiască, căreia îi datorăm imagini sugestive ale faptelor de viață din trecut și este până astăzi unica recunoscută, cu toate că ea nu se potrivește nici cu obiceiurile de viață cotidiană antice și nici cu logica juridică de atunci.

Pericopa Korah - Când s-a petrecut revolta lui Korah (Core) קֹרַח? [anul 5783]

Perioada în care a avut loc rebeliunea lui Korah nu este precizată în Tora. Acest eveniment s-a petrecut în lunga perioadă de 38 de ani care nu este descrisă deloc în Tora. Am amintit deja în pericopa Yitro încețoșarea timpurilor în Tora, însă în majoritatea cazurilor este vorba despre câteva zile, cum ar fi Darea Toraei în șase sau șapte Sivan, sau despre câteva luni, cum ar fi inaugurarea tabernacolului. Dar acest eveniment pe care noi nu-l putem data în timp pe o perioadă de 38 de ani este cu siguranță unic.

Putem identifica trei date posibile la acest eveniment: imediat după păcatul iscoadelor în al doilea an, imediat la începutul celui de al patruzecilea an sau între ele.

Stabilirea datei schimbă complet deslușirea argumentelor lui Korah. Oare ele se referă către trecut sau către viitor? Noi vom cerceta argumentele în ambele direcții. În primul rând trebuie să fim atenți că este vorba despre două tabere diferite: 250 de persoane care ard tămâie și tabăra lui Datan și Aviram. Korah trece dintr-o tabără în alta, iar din această cauză și revendicările cerute de fiecare tabără sunt diferite.

În prima, numită și „Korah și ceata lui” ועדתו קרח ועדתו reproșează: „Ajungă-vă! Toată adunarea, cu toții sunt sfinți și în mijlocul lor este Domnul. De ce vă ridicați deasupra (vă îngâmfați) deasupra obștii Domnului? (Numeri 16:3). Korah, care vine dintr-o familie importantă din tribul Kehat, vrea o funcție mai importantă, poate de cohen (preot).

Datan și Aviram din tribul lui Reuven, dar vecini cu Korah au o altă plângere: „Oare este puțin lucru că ne-ai scos dintr-o țară care șiroiește de lapte și miere, ca să ne omori în pustiu?” (Numeri 16:13). Este greu să te confrunți cu o asemenea afirmare decât dacă luăm în considerare că cei doi vin din tribul Reuven și sunt frustrați de înlăturarea tribului lor de la conducere și instaurarea tribului lehuda în locul lor. Nici măcar leviți ei nu sunt.

Pe de altă parte, poate și tribul leviților sunt nemulțumiți de drepturile pe care le au crezând că au mai degrabă obligații decât drepturi și cred că cohanimii primesc mai mult decât ei. Totodată oare au uitat toți ceea ce s-a petrecut cu câteva luni în urmă când cei doi fii a lui Aharon au murit? Oare ei nu înțeleg în ce nivel de sfințenie trebuie să fii ca să slujești în Sfânta Sfințelor? Oare toți cei 250 cred că ei sunt în stare să fie la un asemenea nivel?

Aceste întrebări indică probabil că perioada în care se petrece acest eveniment este înaintea intrării în țară, când ei au uitat deja cele întâmplate în pustiu, iar cohanim noi intră în funcție, cum este Pinhas și alții. Aharon este deja bătrân și a venit momentul pentru o revoluție.

Această idee este valabilă probabil și la problema lui Datan și Aviram. Moșe nu a reușit să-i aducă pe evrei în țară, iar între timp li s-a impus restricția de a rămâne în pustiu o perioadă îndelungată. În acest punct, afirmarea că noi toți vom muri în deșert, pare a fi justificată și întemeiată. Oare poate un popor întreg să supraviețuiască într-un deșert 40 de ani? Este clar că în mod normal un grup de nomazi pot trăi 40 de ani în pustiu, dar un popor întreg are nevoie de pământ permanent și de gospodărie.

Pe de altă parte, dacă restricțiile au fost deja impuse, ce noimă avea să-l schimbe pe Moșe, tocmai înainte de această perioadă lungă? Mai bine să stea și să conducă poporul în toți acești 38 de ani, care au fost probabil ani inactivi. Chiar și Suflarea Sfântă, *ruah hakodesh* שֹׁפָר הַקֹּדֶשׁ nu a apărut în această perioadă. Este mai logic să provoace agitații și să dea o lovitură de putere înainte de intrarea în țară. Mai ales că în această perioadă încă nu este știut că nu Moșe va introduce pe evrei în țară.

Mai există o posibilitate că acest episod s-a petrecut în anul al 16 sau 27. Așa o afirmație ar fi extrem de problematică deoarece nu sunt indicii despre așa ceva.

Din cauză că problema fixării datei revoltei rămâne pusă la îndoială, să fim cel puțin atenți că fiecare din cele două grupări primește pedepse diferite, la date diferite, iar Korah nu este amintit în niciuna dintre ele. Oare a fost înghițit de pământ sau a ars? Nu avem răspuns nici la această întrebare.

În pericopa noastră ni se spune: „Pământul și-a deschis gura și i-a înghițit pe ei și casele lor, pe orice om al lui Korah și tot avutul” (Numeri 16:32). Cuvintele care se referă la Datan și Aviram „pe orice al lui Korah” nu se referă neapărat la Korah însuși, ci doar la toți oamenii lui Datan și Aviram care au acționat în tabără.

În Numeri cap. 26, la descrierea succesiunii fiilor lui Reuven, apare că Korah a fost înghițit: „Iar pământul și-a deschis gura și i-a înghițit pe ei și pe Korah, când a pierit adunarea și când i-a mistuit focul pe cei două sute cincizeci de bărbați, ca să fie o minune” (Numeri 26:10). Aici apare în mod răspicat că și Korah a fost înghițit.

Însă în Deuteronom 11:6 Korah nu este amintit deloc: „Și pe care le-a făcut lui Datan și lui Aviram, fiii lui Eliav, fiul lui Ruben, atunci când pământul și-a deschis gura și i-a înghițit pe ei, casele lor și corturile lor și orice ființă care îi urma, în mijlocul întregului Israel”.

Și în Psalmi sunt amintiți numai Datan și Aviram: „Pământul s-a deschis atunci și l-a înghițit pe Datan și a acoperit adunarea lui Aviram” (Psalmi 106:17).

Toate sursele sunt contradictorii, Korah poate a fost înghițit sau poate a fost ars. Explicație logică pentru cele două grupări pe care le-a dirijat Korah, poate fi că în ciuda diferențelor totale între cauzele fiecărei revolte, un lucru ele aveau în comun: ținta revoltelor erau Moșe și Aharon și din această cauză Korah s-a instalat să le conducă pe ambele ca să-și adjudece o putere mai aprigă în lupta lui care i se părea corectă.

Pericopa Korah - Femeile care se văd și cele care nu se văd [anul 5780]

După cum am mai văzut de nenumărate ori în Tora și în celelalte scripturi evreiești, femeile joacă un rol important în toate evenimentele majore prin care trece poporul evreu. Nu întotdeauna ele apar pe față, însă poziția lor este de obicei fermă și independentă, chiar opusă celor ale bărbaților. Să ne amintim de atitudinea femeilor la păcatul vițelului de aur. Femeile, spre deosebire de bărbați, au refuzat să dea bijuteriile pentru construirea vițelului.

În pericopa noastră femeile iau atitudine. Despre unele ne este scris clar, iar despre altele ne dezvăluie midrașul. Primele care apar sunt soțiile lui Datan și Aviram, cei doi care s-au alăturat lui Korah (Core). Când Moise vine la cei doi ca să-i împace după ce s-au răzvrătit, este scris: „Și Datan și Aviram au ieșit afară și au stat la intrarea corturilor lor și soțiile lor și fiii lor și pruncii lor” (Numeri 16:27). În timp ce Datan și Aviram și-au luat nasul la purtare față de Moșe, iar soțiile lor stăteau lângă ei. De aici putem deduce că ele erau de acord cu spusele și faptele bărbaților. Ele au stat cot la cot cu bărbații lor și la bine și la rău, așa că soarta care le așteaptă este aceeași ca cea a bărbaților. Aceasta este pricina pentru care destinul lor de a fi înghițiți de pământ, atât ele cât și copiii lor, era justificat. Nu este loc la o întrebare, dacă pedeapsa divină a fost dreaptă sau nu. Ei au meritat din plin soarta cruntă.

Acum să vedem ce s-a întâmplat cu celelalte femei ale personajelor principale? Este vorba despre mai multe femei care nu se văd, dar midrașul ni le dezvăluie: soția lui Korah (Core), soțiile celor care ard tămâia și soția lui On Ben Pelet.

Despre soția lui Korah, înțelepții. HaZaL spun: „Soția lui Korah i-a spus: Uită-te ce face Moise! El este rege! Pe fratele lui l-a făcut Cohen Gadol (marele preot). Pe fiii fratelui său i-a făcut vice-cohanim. El (Moise) a spus: dacă vine un dar dați-l cohenui. Dacă vine o zeciuială a spus: dați o zecime cohanimilor” (Talmud, tractatul Sanhedrin 110:a). În continuare ea nu se lasă și îl atacă pe Moise pentru regulile impuse de el la apariția și îmbrăcarea leviților. Korah pare a încerca să vină în apărarea lui Moise. Ea spune: Uite că va tuns (leviților) părul de parcă ar avea ceva cu părul vostru. El îi replică: Dar și el s-a tuns cum ne-a impus. Ea continuă să critice cerința de a pune culoarea albastră pe hainele leviților. Cu toate că așa cum soțiile lui Datan și Aviram au stat lângă bărbații lor și soția lui Korah a stat lângă el, ea este văzută de înțelepți mult mai grav. Din această cauză nu i s-a convenit să fie lângă bărbatul ei la execuția verdictului. Soarta ei este amintită doar printr-un indiciu. Când pământul s-a despicat și i-a înghițit pe Datan și Aviram împreună cu toată familia lor, el a înghițit și tot ce i-a aparținut lui Korah: „Și pământul și-a deschis gura și i-a înghițit, pe ei și casele lor și pe fiecare om care era a lui Korah și toate bunurile lor. Și au coborât de vii, ei și toate ale lor, în șeol שְׁאוֹל (locul morților), și i-a acoperit pământul și au pierit din mijlocul adunării” (Numeri 16:32-33). Se poate înțelege că pentru faptul că soția lui Korah nu este amintită în mod răspicat ea nu este apreciată nici măcar că a stat lângă bărbatul ei la revoltă și l-a susținut. Din această cauză numele ei nu este amintit, ci ea este inclusă în expresia „fiecare om”. Interesant că nici fiii lui Korah nu sunt amintiți aici, însă despre soarta lor aflăm mai târziu, în pericopa Pinhas: „Dar fiii lui Korah n-au murit” (Numeri 26:11). De ei ne amintesc și minunații psalmi compuși de ei care încep cu sintagma „Către mai marele muzicii, o cântare a fiilor lui Korah” (Psalmi 42; 44-49; 84-85; 87-88). Încă un lucru care merită să fie menționat este utilizarea cuvântului „om”. În ebraică acest cuvânt este *adam*, אָדָם cuvânt care înseamnă și om și este și numele primului om, adică Adam. Această coincidență poate să aluzioneze că așa cum Hava/Eva l-a ispitit pe Adam să păcătuiască, așa și soția lui Korah l-a ispitit pe el. Care a fost pedeapsa lui Hava știm cu toții. Și pedeapsa soției lui

Korah a fost groaznică. În midraș scrie că atunci când ea a căzut în iad, ea a stins focul de acolo. Iar fiii ei l-au aprins din nou prin frumoșii psalmi pe care îi cântau.

Cei două sute cincizeci de oameni care aprinseseră tămâie și au murit și ei au lăsat după ei multe văduve (Numeri 16:35). Care a fost păcatul lor? Dacă soarta lor a fost să rămână văduve înseamnă că și ele au luat parte la păcatul soților lor. Chiar dacă nu și-au încurajat soții, sigur nu s-au opus faptelor lor. Probabil le-a convenit posibilitatea de a-și îmbunătăți statutul în urma soților lor. Se poate că păcatul acestor bărbați a fost diferit de cel al lui Korah, Datan și Aviram. Tot ce își doreau ei era să fie mai aproape de Dumnezeu. Din această cauză scriptura le-a păstrat demnitatea și nu i-a amintit pe nume. Așa s-a păstrat și onoarea văduvelor.

Diferită de toate cele amintite este soarta lui On Ben Pelet. Înțelepții au spus despre soția sa: „Rav a spus: Cine l-a salvat pe On Ben Pelet a fost soția lui. Ea i-a spus: Ce-ți pasă ție? Dacă Moise este Rabinul, tu ești elevul. Dacă Korah este Rabinul, tu tot elev ești. El i-a răspuns: doar am fost de acord cu Korah și m-am jurat în fața lui. Ea i-a spus: Este știut că toți din adunare sunt sfinți și modești. Tu stai frumos aici și eu te voi salva! Ea l-a îmbătat, l-a culcat în casă și și-a răvășit părul și s-a așezat lângă poarta casei. Toți care au venit să-l cheme, o vedeau așa și se îndepărtau. Până când i-a înghițit pământul” (Talmud, tractatul Sanhedrin 109:b și alte midrașim).

On Ben Pelet este amintit oribil fiind asociat cu Datan și Aviram și cu membrii tribului lor. Faptul că On nu este amintit printre cei pe care pământul i-a înghițit înseamnă că ceva s-a schimbat în faptele lui, spre deosebire de cei care au aprins tămâia. Iar soția lui cu atât mai mult: ea nici nu a fost înghițită și nici nu a rămas văduvă. Ea nu a fost parteneră cu clica de la început și mai mult, și-a salvat soțul de la o soartă teribilă de moarte. Dacă ea nu acționa drastic, bărbatul ei nu era salvat. În timp ce la soția lui Korah au fost de ajuns doar vorbe ca să-l convingă să păcătuiască, soția lui On a fost nevoită să ia acțiuni mai extreme ca să-l facă să renunțe. Dacă el primea ideile ei din toată inima, nu ajungea pe aceeași listă cu clica de păcătoși. Midrașul merge mai departe și spune că nu numai intrarea în casă a fost blocată de ea, ci și gaura care s-a deschis pe pământ: „Când pământul și-a deschis gura, el încerca să-l înghită pe On care era pe pat. Soția lui stătea și ținea patul și spunea: Ribon Haolamim ריבון העולמים (stăpânul lumilor), doar s-a jurat deja On că nu va mai fi în dispută pe vecii vecilor. Numele tău există pe veșnicie. Dacă el nu-ș va respecta jurământul, tu poți să scapi de el oricând”. Așa l-a salvat chiar dacă numele i-a rămas blamat.

În concluzie se poate spune că avem iarăși o dovadă desăvârșită că poziția femeilor în TaNaCH este crucială, la bine și la rău, iar bărbații pot fi manipulați sau conduși de femei care rămân anonime. Unele o fac prin vorbe, altele prin sprijin pasiv stând lângă ei, altele prin liniște nefiind contra, iar unele în mod activ, luptând pentru binele bărbatului. Toți cei care susțin că femeile sunt aproape absente din această carte, s-o citească din nou cu mai multă atenție și profunzime. Vor descoperi că se înșală amarnic.

Pericopa Korah - Soarta fiilor lui Korah (Core) בני קרח [anul 5782]

Una din enigmaticele neelucidate din pericopa noastră este problema sorți fililor lui Korah. Despre pedeapsa lui Korah și a adunării sale ne este povestit în pericopa noastră: „Pământul și-a deschis gura și i-a înghițit pe ei și casele lor, pe orice om al lui Korah și tot avutul. Ei, împreună cu tot ce aveau au coborât de vii în *Șeol* שְׁאוֹל (iad, locuința morților); pământul s-a deschis peste ei și au pierit din mijlocul adunării. Întreg Israelul care se afla împrejurul lor a fugit la (auzul) strigătelor lor. Căci ziceau: Nu cumva să ne înghită pământul. Și a ieșit foc de la Adonai și i-a mistuit pe cei două sute cincizeci de bărbați care aduseseră tămâia” (Numeri 16:32-35).

Rebelii au fost pedepsiți după păcatele lor. Cine a căutat să se cațäre pe treptele poziției sociale, și-a găsit moartea adânc în mijlocul pământului. Cei care au căutat să-i înlocuiască pe cohanimii care ardeau tămâia, au ars ei însuși în focul ofrandei. Soarta lui Korah a rămas un mister, iar unii cred că tocmai asta este pedeapsa lui. Persoana care a încercat să se distingă și să se glorifice, și-a găsit moartea ca unul dintre rebeli, fără ca Toraua să ne spună ce soartă a avut. În Talmud sunt multe discuții despre posibilitatea că ar fi murit cu ceilalți rebeli.

După versetele de sus, pământul a înghițit nu numai pe Datan și Aviram ci pe toți oamenii și tot ce aparținea lui Korah. Din toată familia lui și din copii lui nu a rămas nici unul, după cum ne spune Toraua „și au pierit din mijlocul adunării” (versetul 33). Problema este că această afirmație nu se potrivește cu alta care se spune în altă parte: „Iar pământul și-a deschis gura și i-a înghițit pe ei și pe Korah, când a pierit adunarea și când i-a mistuit focul pe cei două sute cincizeci de bărbați, ca să fie pildă; fiii lui Korah însă nu au murit” (BeMidbar/Numeri 26:10-11).

În urma acestei informații se pune întrebarea ce s-a întâmplat cu adevărat cu fiii lui Korah? Oare au fost înghițiți de pământ sau au rămas în viață? În diferite midrașim găsim o mulțime de răspunsuri.

Una dintre explicații apare în Talmud, tractatul Sanhedrin 110:a-b: „Fiii lui Korah însă nu au murit; învățatură în numele lui Rabenu: li s-a destinat un loc în gheena și ei au stat acolo și au cântat cântece (Psalmi)”. În continuare apare o pildă care spune că ambele versiuni, cea din cap. 16 cât și cea din cap. 26 sunt corecte și descriu ceea ce s-a întâmplat. Într-adevăr, fiii lui Korah au fost înghițiți în pământ, dar ei nu au murit. Din adâncurile pământului se putea auzi cântarea lor „Moise și Toraua lui sunt adevărul, iar noi nu suntem decât niște mincinoși”. La fiecare 30 de zile gheena îi aduce înapoi aici ca o bucată de carne în ceaun, iar ei spun: „Moise și Toraua lui sunt adevărul, iar noi nu suntem decât niște mincinoși”. Toată această legendă este foarte frumoasă fiind povestită de marele înțelept Raba, când el se plimba și a întâlnit pe un negustor ismailit. Acesta îi spune: Vin-o să-ți arăt pe înghițiții lui Korah. El arată un loc de unde încă iese fumului gheenei și arde tot ce-i iese în față. Cine ascultă adâncurile pământului, îi poate auzi pe fiii lui Korah recunoscând că au greșit.

După această descriere, fiii lui Korah făceau parte din rebeli. Ei însuși recunosc că „noi suntem mincinoși”. Coborârea în *șeol* (casa morților) în Tanach este pedeapsa îngrozitoare a păcătoșilor cei mai răi. Să rămâi viu în „casa morților” este perceput în Tanach ca o tortură înfiorătoare consacrată celor mai mari păcătoși (Psalmi 55:15). Se poate ca după această tradiție, fiii lui Korah erau printre conducătorii rebeliunii. Numai în felul acesta putem înțelege de ce pedeapsa lor este cea mai grea dintre toți participanții la rebeliune.

O altă tradiție apare într-una din cele două midrașuri cu numele de „Midraș Tehilim” și anume în ediția numită Buber. Acest midraș îi descrie pe fiii lui Korah făcând *tesuva* תשובה (reîntoarcere) în ultima clipă, în momentul în care *șeol-ul* era sub picioarele lor și focul se încinge în jurul lor. Hakadoș Baruch Hu a sărit și i-a scos din *șeol* și așa au fost salvați și au spus cântare. La baza acestei tradiții legendare stă identificarea celor trei fiii a lui Korah, „Asir

și Elkana și Aviasaf” (Șmot/Exod 6:24) cu „fiii lui Korah”, poeții care se află la începutul a 11 Psalmi. În Talmud scrie: „David a scris cartea de Psalmi prin intermediul a zece bătrâni între care și cei trei fiii a lui Korah” (Talmud, tractatul Bava Batra 14,b_15:a). *Tșuva* pe care au făcut fii lui Korah a fost recunoscută și răsplătită când duhul Domnului, *ruah Adonai* הַרוּחַ', se află peste ei și ei compun Psalmii care le sunt atribuiți.

Descrierea opusă a sorții fiilor lui Korah în Talmud față de Midraș Tehilim, arată două poziții contrare în legătură cu păcatul și *tșuva*. Talmudul babilonian prezintă pe fiii lui Korah ca pe niște rebeli și păcătoși care nu au nici o cale de a face *tșuva*, cu toate că au recunoscut că au greșit. Această atitudine severă și descrierile înfricoșătoare ale gheenei au scopul de a avertiza oamenii să se ferească de a păcătui. Midraș Tehilim, spre deosebire, prezintă *tșuva* ca o posibilitate chiar și în ultimul minut, chiar și la cine stă în pragul gheenei. Este de ajuns ca cel care a păcătuit să se gândească la *tșuva*, chiar și fără să o exprime cu gura lui, ca Hakadoș Baruch Hu să o accepte imediat.

Vom încheia cu o legendă în care profetul Iona îi întâlnește pe fiii lui Korah din midrașul Pirkei de Rabi Eliezer cap. 9. Acest midraș propune o altă soluție la problema sorții fiilor lui Korah. După acest midraș, fiii lui Korah au coborât în *șeol-ul* din adâncurile mării. Aici este locul unde ajunge profetul Iona rugându-se și spunând: „Din adâncurile *șeol-ului* am strigat după ajutor. Tu mi-ai auzit glasul” (Iona 2:2). Din adâncurile mării fiii lui Korah își continuă munca de Leviim care slujesc în Templu. Ei se află sub „sala lui Adonai”, la locul unde se află „Piatra de căpătâi” din care s-a pus baza lumii și se roagă pe ea. Acest midraș face aluzie la legenda care povestește despre izbucnirea apelor subterane și Piatra de căpătâi care le oprește, ca nu cumva să inunde lumea. Rugăciunea lor este compusă din Psalmi pe care le cântau Leviimi în Templu. [În mod simbolic se poate spune că fiii lui Korah stând pe Piatra de căpătâi reprezintă idea că așa cum această piatră este una din bazele lumii, așa și *tșuva* și ispășirea păcătoșilor sunt unele din bazele lumii. Datorită lor, lumea continuă să existe.](#)

Pericopa Korah -Datan și Aviram - Pedeapsa răzvrătorilor [anul 5779]

În mijlocul relatării despre disputa dintre Korah și adunarea sa, copiii lui Levi, care s-au răzvrătit contra lui Moise și Aaron, aflăm despre doi frați despre care n-am mai auzit până atunci, Datan și Aviram, copiii lui Eliav din tribul Reuven (în capitolul 1 din Exod apare Korah, dar printre copiii lui Reuven nu se află Datan și Aviram). Împreună cu ei este amintit și On Ben Pelet, care dispare în continuare. Midrașul ne povestește că soția lui l-a convins să nu se alăture lor. Din ceea ce citim în continuare descoperim că locuințele lui Datan și Aviram erau aproape sau chiar lipite de locuința lui Korah (Core) și a familiei sale. Așa ne putem explica de ce pământul i-a înghițit nu numai pe Korah și familia lui, ci și pe Datan și Aviram și familiile lor, cu toate că Moise venise acolo și anunțase tot poporul ca să aibă grijă și să se îndepărteze. [Cine sunt oamenii ăștia? Ce i-a determinat să se implice în această dispută aprinsă? Korah și adunarea sa au o agendă clară, dar Datan și Aviram exprimă ură și impertinență față de](#)

[conducătorul Moșe](#). De ce? Moșe Rabenu știe că Datan și Aviram participă la revolta populară și se hotărăște să trimită la ei un mesager și să-i invite la el, poate ca să clarifice pozițiile fiecăruia, sau, poate, chiar ca să se împace. Riposta lor a fost cutremurătoare:

„Nu mergem! Oare puțin lucru e că ne-ai scos din țara unde curge lapte și miere să ne omori în pustie că vrei să și domnești peste noi? Nici într-o țară în care curge lapte și miere nu ne-ai adus să ne dai moșie de câmp și vie. Vrei să scoți ochii oamenilor acestora. Nu Mergem! (Numeri 16:12-14).

Ei încep și încheie răspunsul printr-un refuz categoric: *lo naale* לא נעלה, „Nu mergem !” Ei îl acuză pe Moise de faptul că i-a convins să părăsească Egiptul, care era „țară în care curge lapte și miere” și i-a sedus, promițându-le că vor ajunge în Ereț Canaan, care este numit și „țara în care curge lapte și miere”. Acolo nu vor mai trăi ca sclavi și fiecare își va primi propria bucată de pământ. În final, în loc de asta, pentru lipsa de încredere arătate lui Moșe și Divinității ei vor muri în deșertul acesta îngrozitor.

Să ne aducem aminte că în pericopa dinainte, Șlah, Moise, în calitatea sa de emisar al Divinității, le-a transmis proorocirea acesteia potrivit căreia toată generația asta nu va intra în țară, ci va muri în deșert. Ei îl învinovățesc pe Moșe că este tiran și necruțător, fără să țină cont de faptul că aceste cuvinte ale proorocirii nu sunt ale lui. Numai după ce au terminat cei doi răzvrățitori de vorbit, Moșe își exprimă marea lui supărare. Din riposta lui putem înțelege cum vede el reproșurile lor (Numeri 16:15):

„Și s-a mâhnit Moise foarte tare și i-a spus Domnului: Să nu-ți întorci privirea către prinosul lor. Nici unuia din ei nu i-am luat asinul și rău n-am făcut niciunuia din ei”.

Moșe este îndurerat de nedreapta denaturare a cuvintelor și faptelor lui. Este expresia uriașei frustrări și mâhniri a unui om care și-a dedicat toată viața poporului lui, și, care, în loc să primească așa cum se aștepta recunoștință, iubire și respect, primește, dimpotrivă, un discurs plin de ură de la niște compatrioți care se dovedesc a fi nimic altceva decât niște nerecunoscători și niște personaje vulgare, interesate doar de propria lor bunăstare. Datan și Aviram sunt un model de sfidare a marelui conducător, de pe pozițiile incapacității de înțelegere a misiunii sale.

Un lucru foarte interesant este un midraș din Talmud Bavli tratatul Nedarim 64:b care îi identifică pe acei oameni care au venit la Moise și Aaron învinovățindu-i de iresponsabilitate și de punere în pericol a poporului, după ce supraveghetorii *șotrim* שוטרים au fost bătuți, ca fiind Datan și Aviram:

„Și le-au zis: să vă vadă Dumnezeu și să vă judece că ați făcut mirosul nostru urât în ochii Faraonului și în ochii robilor lui punându-le o sabie în mână ca să neucidă” (Exod 5:21).

Talmudul spune: „Toți cei care se băteau și se certau Datan și Aviram erau” (*kol nițim venițavim datan veaviram haiu*) כל נצים ונצבים דתן ואבירם היו. Aceștia sunt cei doi răzvrățitori care apar în pericopa noastră în acțiunea de defăimare nedreaptă și abuzivă a lui Moise. [Acest lucru în condițiile în care chiar Toraua consemnează caracterul extraordinar al calităților de om și de conducător ale lui Moise, adică modestia lui:](#)

„Și omul Moșe era foarte modest, mai modest decât orice om de pe fața pământului” (Numeri 12:3).

Încă un lucru foarte interesant în legătură cu singura persoană care mai poartă numele de Aviram în Tanach. Este vorba despre o persoană amintită în povestea blestematei reconstrucții a orașului Ierichon, pe vremea regelui Ah'av, anume fiul lui cel mare:

„În timpul domniei sale a clădit Hiel Bet Haeli (din Bet El) orașul Ierihon. Cu (moartea lui) Aviram primul său născut a așezat temelia și cu (moartea lui) Sguv mezinul i-a pus ușile, precum a fost profetia Domnului dată lui Iosua Bin Nun” (1Regi 16:34).

Și în povestea aceasta este vorba despre defăimarea unui lider. Iehoșua a jurat împreună cu poporul său să nu reconstruiască orașul Iericho în vecii vecilor, adăugând și un blestem: „Cu întâiul născut va așeza temelia și cu mezinul îi va pune ușile” (Iosua 6:26), în cazul nerespectării jurământului. Hiel Bet Haeli este atât de hotărât să-și înfrunte conducătorul și să-l contrazică încât îi pune în pericol pe băieții lui și chiar îi îngroapă de vii până la urmă,

activând blestemul în timpul încercării nehibzuite de reconstrucție a orașului. Este exact același deznodământ al acțiunii lui Eliav din pericopa noastră, care a avut doi băieți, pe Dan și Aviram, pe care ura față de conducător îi scoate din minți, până ajung să fie ajunși de blestem și să fie și ei înghițiți de vii de pământ.

Pericopa Lech Lecha - „Spune te rog că ești sora mea” [anul 5784]

În pericopa Lech Lecha încep poveștile strămoșilor și strămoșelor noastre concentrate mai ales pe continuitatea familiei și pe așezarea în țara făgăduită. Aceste lupte pentru supraviețuire fizică și spirituală erau foarte grele și complicate. O parte din atitudinile luate de ei au fost contestate de marii comentatori.

Deja în pericopa noastră are loc o asemenea problemă gravă de moralitate. Când au coborât în Egipt din cauza foametei, Avraham i-a cerut soției lui, Sara, să spună că ea este sora lui: „Spune te rog, că ești sora mea, ca să îmi fie bine datorită ție și sufletul meu să trăiască mulțumită ție (Geneza 12:13).

Marele comentator Ramban (Nahmanides, Spania sec.13) în comentariul său la Geneza 12:6 în care se referă la 12:13 critică această faptă a lui Avraam, mai ales din punct de vedere al credinței. El spune că Avraham a făcut o mare greșală neintenționată pentru că și-a făcut soția „perfectă” *țadeket* תדקת o piedică în fața temerilor sale fără să aibă încredere că Domnul îl va salva pe el, pe soția lui și tot ce le aparținea.

Dar deja Radak (Franța, sec. 12-13) în comentariul său la Geneza 12:12 contestă vehement aceste interpretări și spune că oricare om „perfect”, *țadik* תדיק nu are voie să se bazeze pe minuni, ci trebuie să fie extrem de prudent la tot ce face.

Spre deosebire de comentarii evrei, cei neevrei din diferite colțuri ale lumii, mai ales cei antisemiți, transformă problema morală din una care necesită clarificare într-o critică aspră. De exemplu unul din ei, H. Holzinger la comentariul său la cartea Geneza din 1898 scrie că Avraham și-a lăsat soția la viciile unui rege crunt din pricina tendinței sale pentru câștiguri materiale.

Un răspuns parțial la aceste aberații găsim în răspunsul lui Avraham la Avimelech: „Și Avraham a spus: Pentru că mi-am spus, nu-i nicio teamă de Dumnezeu în locul acesta! Și mă vor omorî din pricina soției mele. Și în plus, ea este într-adevăr sora mea, fiica tatălui meu, dar nu fiica mamei mele și mi-a devenit soție” (Geneza 20:11-12).

Avraham explică aici că este o chestiune de viață și moarte, *pikuah nefesh* פיקוח נפש, doar viața lui și onoarea soției lui sunt în primejdie deoarece acolo nu sunt respectate principiile de bază ale unui comportament omenesc moral „nu-i nicio teamă de Dumnezeu în locul acesta”. Avraam mai subliniază că el spune adevărul deoarece rudenia

strânsă între ei îi permite să se numească frate și soră, la fel cum Lot, verișorul său, se numește „frate”.

Însă din acest răspuns nu reiese cum se poate explica că pare că Avraam și-a lăsat soția pentru lăcomie de bani. Marele comentator Abravanel (Portugalia sec. 15) ne dă răspunsul la aceeași problemă în Geneza 12:10: „Avraham a spus că ea este sora lui crezând că cel care o va cere de soție, va negocia cu Avraham despre cadourile de nuntă luni întregi până când ei se vor putea întoarce de acolo”.

Avraham știa că egiptenii nu vor ezita să omoare un soț ca s-o câștige pe frumoasa lui soție, însă după obiceiurile din acele zile, ei nu vor lua o femeie fără aprobarea tatălui sau fratelui ei (cum s-a petrecut în cazurile lui Rivka și Dina). De aceea Avraham a planificat să amâne pețitorii egiptenilor după „sora” lui până când ei se vor întoarce în țară. Planul lui nu a reușit deoarece regele însuși, care este „deasupra legii”, a vrut s-o ia pe Sara, fiindcă „nu i-a venit lui Avraham în minte că regele o va lua de soție” (Abravanel).

În acest caz, manevra lui Avraham nu este eficientă și de aceea ca să evite un păcat, Sara îi dezvăluie faraonului că ea este căsătorită și că necazurile au venit peste el din această cauză: „Dar Domnul l-a lovit cu urgii mari pe Faraon și casa lui din pricina lui Sarai, soția lui Avram” (Geneza 12:17). „din pricina”, adică din pricina Sarei au lovit urgiile, iar midrașul (Bereșit Raba 41:2) adaugă: „Din cauza vorbelor Sarei, faraonul a știut cauza urgiilor, când i-a spus, eu sunt femeie măritată”.

La afirmația malefică că Avraham și-a părăsit soția din lăcomia pentru bani, au dat deja răspuns mulți comentatori (Radak, Șadal și alții) că chiar și de la regele Sodomei Avraham nu a acceptat să primească bani și de aici rezultă că el nu are niciun strop de lăcomie în sine.

Din toate acestea rezultă că Avraham și Sara au căutat să se salveze cu ajutorul unui truc simplu, însă când acesta nu a funcționat, ei au dezvăluit adevărul cu speranța de a căpăta un ajutor din ceruri.

Comportamentul lui Avraham este drept în ochii Toraei, deoarece în Tora ni se povestește un episod asemănător de trei ori: Sara cu faraonul (Geneza 12), Sara cu Avimelech (Geneza 20), Rivka cu Avimelech (Geneza 26). În toate cazurile se spune „ea este sora mea”. Iar când demnitarul vrea s-o ia, numai o ocrotire divină o salvează.

Deja Radak ne amintește un alt eveniment asemănător: Samuel a fost rugat de Domnul să meargă să-l ungă pe Ben Ișay David. El se teme: „Cum să mă duc – Șaul va auzi și mă va omorî” (1Samuel 16:2). Dumnezeu nu-l scapă de temeri, ci îi propune o soluție: „Să iei cu tine o juncană din cireadă și să zici: Am venit să-i aduc o jertfă Domnului”. Dumnezeu Însuși i-a propus un șiretlic – într-adevăr nu contăm pe minuni.

O zicală notorie născută din cinism devine o regulă de credință în poveștile din Geneza: „Dumnezeu ajută pe cine se ajută pe el însuși”. Toți în aceste povești acționează după această regulă.

Pericopa Lech Lecha - Avraam îl salvează pe Lot [anul 5779]

Cu mult înainte de primul război mondial din secolul al XX-lea, mai precis în antichitatea Orientului Mijlociu, a avut loc în țara Canaan un război cu adevărat cuprinzător, deci eligibil în acele timpuri pentru titulatura de „război mondial”: cinci regi contra alți patru regi, ba chiar și Avraham Avinu a fost implicat în acest război, care s-a desfășurat în regiunea Mării Moarte. Războiul a avut două faze: prima – o confruntare între o coaliție de cinci regi și alta de patru regi, iar a doua fază, confruntarea între câștigătorii primei faze a războiului și Avraham Avinu (Geneza cap. 14).

Cei cinci regi ai primei tabere erau: Bera regele Sdom (Sodoma), Birșă regele Amora (Gomora), Șin'av regele Adma, Șem'ever regele Țvoyim și Bela care era regele unui oraș mic, care nu apare în Tanach. Midrașul ne spune că acești regi nu erau regi prea buni, lucru care reiese, printre altele, din semnificația numelor lor, care insinuează, prin intermediul unor tehnici literar--numerologice numite „Gematria”, aplicate numelor lor în legătură cu faptele lor condamnabile. Cealaltă tabără a fost alcătuită din patru regi: Kedarlaomer regele Eilam care era în fruntea campaniei, Amrafel regele Șin'ar, Arioch regele Elasar și Tid'al regele Goyim.

Restul personajelor care au participat la acest război sunt cu mult mai cunoscute: Avraham Avinu, primul evreu despre a cărui viață citim în Geneza și nepotul său Lot din partea fratelui său Haran, care locuia în Sdom, nu departe de câmpurile de bătălie pe care se va desfășura războiul.

Primul război

Cei cinci regi erau vasalii lui Kedarlaomer de 12 ani până în momentul când s-au revoltat și s-au declarat liberi de vasalitate. Revolta a continuat de-a lungul întregului an al 13-lea. În anul al 14-lea, Kedarlaomer i-a convins pe ceilalți trei regi, aliații săi, și au pornit la război că să-i învingă pe cei cinci. Bătălia s-a desfășurat în zona Mării Moarte și s-a terminat cu victoria decisivă a celor patru regi. Regii Sdom și Amora au evadat și s-au ascuns într-o fântână plină cu lut, iar ceilalți regi au fugit în munți.

Cei patru regi învingători au intrat în Sdom și Amora și au prădat toate proprietățile locuitorilor acestora. A fost marea lor greșală, care îi va pierde. Mai mult decât atât, ei au mai comis o greșală. În timp ce jefuiau orașele amintite, l-au văzut pe Lot, nepotul lui Avraham, căruia i-au prădat și acestuia toate proprietățile și l-au luat ca sclav.

Al doilea război

Știrile despre nepotul său au ajuns repede la Avraam. El s-a hotărât să-i urmărească pe cei patru regi ca să-și elibereze nepotul prizonier. Este scris că el a mobilizat 318 „oameni instruiți născuți în casa lui” și i-a urmărit pe cei patru regi până într-un loc care se numește Hova și care se află lângă Damascus. Este interesant că în Talmud scrie că numai sclavul lui, Damesek Eliezer i s-a alăturat și numărul de 318 este numele de Eliezer în Gematria (puteți citi ce înseamnă la „termeni” pe site-ul ăsta). În spate au rămas prietenii lui buni, Eșcol și Aner.

Avraham a reușit în misiunea lui: i-a învins pe regi, l-a eliberat pe Lot și pe ceilalți prizonieri, și a luat cu el bunurile pe care le-au prădat regii de la Sdom și Amora. Când s-a întors ca un mare învingător în țară, Malkițedek regele Șalem, cohen (preot) al Dumnezeului Preaînalt i-a ieșit în întâmpinare în Emek Șave (Vale dreaptă) care este Valea regelui (se află lângă Ierusalayim) cu pâine și vin, așa cum erau întâmpinați doar învingătorii care se întorceau din război.

După aceea regele Sdomului îi mulțumește lui Avraam și îi propune să ia toate bunurile pentru eliberarea prizonierilor. Dar Avraam, cu binecunoscuta sa vocație de lider onest, s-a jurat să nu ia "de la un fir de ață și până la șiretul pantofului" (Geneza 14:23). Pe de altă parte, el a fost de acord ca o parte din aceste bunuri să revină greu încercaților locuitori din spatele frontului, care au dat dovadă de curaj și abnegație în timpul asediilor.

În loc de epilog

Nu este nimic mai potrivit decât să încheiem cu un comentariu foarte interesant a lui Ramban (Nahmanides), în care spune că războiul dus pentru apărarea hotarelor proprii este un război just. Fiecare din cei patru regi reprezintă o altă perioadă în istoria poporului evreu: Bavel (Babilon), Madai, Yavan (Grecia) și Edom. Așa cum Avraham Avinu i-a învins pe toți regii, tot așa și poporul Israel va învinge pe oricine se ridică împotriva lui și încearcă să-l asuprească.

Pericopa Lech Lecha - Avraam și Lot [anul 5782]

La începutul acestei pericopei Avraam a primit porunca: „[Pleacă din țara ta, din ținutul tău de baștină, din casa tatălui tău](#)” (Geneza 12:1). Pleacă – singur. Spre deosebire de prima drumeție în care a plecat toată familia largă în frunte cu Terah spre Canaan (Geneza 11:31), acum Avraam a primit porunca să continue singur drumul doar cu familia lui apropiată. Oare de ce îl ia cu el pe Lot, fiul fratelui său decedat, aparent contra poruncii primite? Răspunsul învățaților evrei apare în numeroase cărți, de exemplu în midrașul Bereșit Raba 41:8. De fapt găsim deja în Tora o aluzie: Sarai, soția lui Avraam era stearpă și „nu avea copii” (Geneza 11:30). Atunci cum se va îndeplini promisiunea că un neam mare va ieși din el (Geneza 12:2)? Așa că Avraham l-a luat cu el pe nepotul lui mai tânăr care nu are o familie a lui după ce a murit tatăl său pentru orice caz dacă va avea nevoie de seminție.

Avraam încă nu ajunsese la culmea siguranței lui în Kadoș Baruch Hu. La porunca „Pleacă” s-a adăugat o promisiune de o binecuvântare uriașă (Geneza 12:2-3). Din cauză că Avraham nu a îndeplinit cu rigurozitate absolută porunca Domnului luând cu el și pe nepotul său, a dăunat binecuvântării și a venit pedeapsa prin oprirea ploilor. Așa s-a ajuns la „Și a fost foamete în țară” (Geneza 12:10), iar această foamete îl scoate pe Avraham din țara făgăduinței, din Canaan. Pedeapsa vine să repare cusurul. Din cauză că Sarai fiind stearpă era pricina cusurului în credință, ea este și pricina reparării. În urma aducerii ei surprinzătoare în casa faraonului, Avraam câștigă o serie de avantaje și fiind printre favoriții faraonului se îmbogățește drastic (Geneza 12:16; 13:2). Lot care i s-a alăturat se îmbogățește și el (Geneza 13:5). Și această îmbogățire vine să repare cusurul, adică să-l despartă pe Lot de Avraam. Înainte de a se îmbogăți, pășunile din Iehuda și Șomron erau de ajuns pentru turmele amândurora, dar acum după ce s-au îmbogățit nu mai sunt de ajuns cât sunt ei împreună.

În capitolul 13 este descrisă despărțirea lor. Avraham propune să se despartă în direcții opuse, unul la dreapta iar celălalt la stânga (Geneza 13:9). El se referă ca unul să ia partea de nord, iar celălalt partea de sud. Deocamdată este o împărțire locală, între Șichem (Nablus) și Beer Șeva. Unul va lua jumătatea de nord, iar celălalt jumătatea de

sud. Însă Lot gândește altfel. El s-a îmbogățit în Egiptul îmbelșugat în apă, așa că el își pune nădejdea în partea inferioară a Iordanului, numită „Kikar Haiarden”, despre care el spune „Toată câmpia Iordanului era bine udată, ca grădina Eden, ca țara Egiptului (Geneza 13:10). El călătorește spre est cu turmele lui, iar Avraam rămâne la poalele munților. Încetul cu încetul ei se despart din toate punctele de vedere; Lot părăsește axa destinului său pentru lăcomie și corturile lui ajung până în Sdom (Geneza 13:12). Deocamdată nu locuiește în interiorul orașului. Îndepărtându-se de unchiul său, nici nu-i pasă că el se apropie de Sdom al cărui locuitori erau „răi și păcătoși înaintea Domnului din cale-afară” (Geneza 13:13). După ce s-a despărțit Lot de Avraam, Domnul îi spune „Ridică-ți ochii și privește ... spre miază-noapte și spre miazăzi, spre răsărit și spre apus”. Include răsăritul unde s-a așezat Lot. Și apoi îi promite „căci tot pământul pe care îl vezi ție ți-l voi da și seminției tale în veac” (Geneza 13:14-15). În continuare „Scoală, cutreieră țara de-a lungul și de-a latul ei (Geneza 13:17). El cutreieră țara fără Lot care între timp s-a așezat în câmpia Iordanului.

În capitolul 14 ne este povestit despre războiul cu cei patru regi care veniseră să cucerească țara Canaan (am scris un articol aparte). Din acest război, Avraam iese învingător și urcă încă o treaptă pe nivelul credinței și a siguranței în Dumnezeu. Lot a intrat prima oară în cadrul vieții lui Avraam când a apărut problema de seminție a continuității. Așa apare Lot a doua oară când această problemă este rezolvată după nașterea lui Ițhak. Îngerii care aduc Sarei vestea despre viitoarea naștere a lui Ițhak, își continuă drumul spre Sdom ca să o distrugă și să-l salveze pe Lot. Parcă i-am vedea pe cei doi față în față: Avraam care se întărește în credință zilnic și își câștigă răsplata printr-un moștenitor din seminția lui, iar Lot care s-a apropiat de oamenii din Sdom nu din răutate, ci din lăcomie și comoditate. Noi citim că „Lot ședea la poarta Sodomei” (Geneza 19:1), adică el aparținea bătrânilor și oamenilor cei mai respectați. Dar el nu este ca ei. El primește cu drag oaspeți ca și Avraam. El nu participă la violurile și răpirile desfășurate de sodomii oaspeților lor. Din contră, el este gata să le ia apărarea, chiar și cu prețul integrității fetelor lui – o propunere pe care sodomii o refuză. Cel care s-a despărțit de Avraam și se bagă în Sdom, chiar dacă vrea să păstreze principiile și morala casei lui Avraam, este aspirat contra voinței sale de acest „sodomism”. Lui Lot i se întâmplă una după alta și contra voinței sale: când ginerii lui îl umilesc crezând că el glumește (Geneza 19:14), când soției sale sodomită îi era greu să se despartă de proprietatea și de orașul ei, se uită înapoi chiar dacă i s-a interzis și se transformă într-un stâlp de sare (Geneza 19:26). Chiar și Lot însuși căruia îi este greu să se despartă de bunuri și de oraș până când îngerii au fost obligați să-l scoată cu forța (Geneza 19:16). Aceeași idee se repetă și în ultimul tablou din povestea lui Lot: cele două fiice ale lui pe care Lot le-a lăsat în izbeliștea sodomiiților și care au scăpat din ghearele lor cu chiu și vai, până la urmă provoacă un fapt de incest cu tatăl lor. Și iarăși se pune întrebarea dacă acest fapt este un gest de înșelare și incest sau un act eroic pentru continuarea seminției, precum a fost furtul seminției lui Iuda de Tamar (Geneza 38). Înțelepții noștri au fost împărțiți în această problemă. Cu un singur lucru au fost de acord toți: oricine se încurcă cu sodomismul, este și absorbit în fapte de incest.

Fiii lui Lot sunt pătați de incest după cum se vede și din numele lor – Moav și Amon (Geneza 19:37-38) spre deosebire de moștenitorii binecuvântați ai lui Avraam. Și numele lui „Lot” înseamnă în limba aramaică „blestemat”, spre deosebire de [Avraam care înseamnă binecuvântat](#).

Pericopa Lech Lecha - Unde a primit Avram promisiunea țării? [anul 5785]

1. Elon More אֵלוֹן מוֹרָה

Prima oprire a lui Avram în Ereț Israel a fost la Elon More, în zona orașului Sihem care se află în centrul Samaritenei: „Avram a trecut prin țară până la locul [numit] Sihem, până la Elon More” (Geneza 12:6). Aici Avram a primit prima promisiune pentru țară și el l-a mulțumit Domnului construind un altar: „Domnul s-a arătat lui Avram și a spus, Seminției tale îi voi da această țară și el a construit acolo un altar Domnului care i se arătase” (Geneza 12:7). Unde exact se află acest „Elon More”?

Este evident că Avram a primit promisiunea în locul cel mai înalt din regiune, de unde se poate observa toată țara. Expresia „Seminției tale îi voi da această țară” înseamnă că El i-a arătat-o. Orașul Sihem este înconjurat de patru munți: la nord-est se află muntele Cabir, care ajunge la 770 de metri; la sud-est se află muntele Ianun cu o înălțime de 870 de metri – astăzi este pe el localitatea israeliană Itamar; la sud de Sihem se află muntele Garizim cu o înălțime de 880 de metri; la nord este muntele Ebal cu o înălțime de 940 de metri. Cel mai înalt munte dintre cele care înconjoară Sihemul este Ebal și de pe el există o priveliște deosebită asupra întregii țări (aceasta este cauza că armata a instalat un post uriaș de radar). Putem presupune că Avram a stat pe acest munte Ebal, care este Elon More אֵלוֹן מוֹרָה fiindcă creșteau pe el stejari (elon-alon אֵלוֹן înseamnă stejar), care se vedeau de departe și convoaiele se orientau după ei.

2. Răsărit de Bet-El מְקוֹדֵם לְבֵית-אֵל

A doua staționare a lui Avram a fost la „răsărit de Bet-El”: „De acolo s-a mutat la munte, la răsărit de Bet-El și și-a ridicat cortul cu Bet-El la apus și Ai la răsărit; și a construit acolo un altar Domnului și l-a chemat pe Domnul” (Geneza 12:8). Aici Avram a chemat pentru prima oară numele Domnului și aici a primit mai târziu promisiunea pentru țară pentru a doua oară: „Căci toată țara pe care o vezi, ție ți-o voi da și seminției tale în veci” (Geneza 13:15).

Unde exact a stat Avram la „răsărit de Bet-El”? „Răsărit” înseamnă est, adică el a stat pe un munte înalt la est de Bet-El. Într-adevăr, la est de Bet-El se află muntele Baal Hațor cu o înălțime de 1016 metri. El este cel mai înalt dintre munții Bet-Elului. Și de pe acest munte există o priveliște excepțională pe întreaga țară. Și aici armata a plasat un radar. Într-adevăr, într-una din sururile de la Marea Moartă, în Apocrifa la Geneza scrie, că Domnul l-a spus lui Avram să se urce pe „Ramat Hațor”.

3. Elone Mamre אֵלוֹנוּ מַמְרֵא

Al treilea popas în drumul lui Avram a fost „Elone Mamre”: „Și Avram și-a întins cortul și a venit să locuiască în (Elone) câmpiile lui Mamre care sunt în Hebron și a construit acolo un altar Domnului” (Geneza 13:18). Aici Avram a primit promisiunea pentru țară pentru a treia oară: „Și îți voi da, ție și seminției tale după tine, țara pribegiilor

tale, toată țara Canaanului, ca posesiune veșnică; și le voi fi Dumnezeu” (Geneza 17:8). Aici, ca și în primele două locuri, Avram a construit un altar ca să mulțumească Domnului.

Unde se află „ Elone Mamre care sunt în Hebron”? De obicei locul este identificat cu un sit arheologic care se află la intersecția numită „HaZechuchit” la nord de Hebron, lângă situl care se află pe un munte înalt (numit astăzi Ras El-Haua) înalt cam de 1020 de metri; și de acolo se văd priveliștile sudului țării.

4. Legătura comună

Am învățat că în trei locuri i s-a dat lui Avram promisiunea pentru țară: la Elon More lângă Sihem, pe un munte la est de Bet-El și la Elone Mamre lângă Hebron. După identificarea propusă este vorba despre muntele Ebal lângă Sihem (940 m.), muntele Baal Hațor lângă Bet-El (1016 m.) și un munte care se află între localitatea Halhul și Hebron (1020 m.). Ceea ce este comun între cele trei locuri este că se află pe munți înalți de pe care se poate observa țara, după cum l-a spus Domnul lui Avram: „Ridică-ți așadar ochii și privește din locul în care te afli: către miazănoapte, către miazăzi, către răsărit și către apus” (Geneza 13:14).

Aceste trei puncte alcătuiesc, în fond, pe cele trei vârfuri ale coloanei principale de munți din Ereț Israel: muntele Ebal este cel mai înalt între munții Samaritenei (nord), muntele Baal Hațor este cel mai înalt munte dintre cei din Bet-El (centru), iar Elone More este punctul cel mai înalt din munții Hebron (sud). În felul acest străbate Avram prin observație toate părțile țării – „către miazănoapte, către miazăzi, către răsărit și către apus”.

Este evident că observație nu este de ajuns pentru cumpărare și conexiune și de aceea a primit Avram și porunca: „Ridică-te, cutreieră prin țară în lungul și în latul ei, căci ție ți-o voi da” (Geneza 13:17). Într-adevăr, Avram a plinit porunca cu atenție și perseverință: „A continuat în călătoriile sale, de la miazăzi până la Bet-El, până la locul unde fusese cortul său înainte între Bet-El și Ai” (Geneza 13:3).

Pericopa Lech Lecha לך לך - „Primul război mondial din istorie” [anul 5780]

Cu mult înaintea primului război mondial a avut loc în țara antică Cnaan (Canaan) un război crunt: cinci regi s-au luptat cu alți patru regi, iar până la urmă și Avraham Avinu a fost amestecat în acest război care s-a petrecut în regiunea Mării Moarte.

Războiul s-a desfășurat în două etape. Prima etapă a fost un război între cei cinci regi contra unei coaliții de patru regi. A doua etapă a fost între câștigătorii războiului și Avram Patriarhul Nostru.

Cei cinci regi au fost: Bera ברע regele Sodomului, Birşa ברשע regele Gomorei, Şin'av שגב regele Adma, Şem'ever שמעבר regele Ţvoim şi Bela/Belei בלע care este numit şi Ţohar (Geneza 14:2). Midraşul ne spune că aceşti cinci regi nu erau deloc perfecti şi ca dovadă avem numele lor care ne dau aluzii asupra faptelor rele ale lor. Voi încerca aici să explic şi celor care nu ştiu ebraică. Bera înseamnă în ebraică „în rău” şi midraşul spune că el a primit acest nume fiindcă „era rău la cer (Dumnezeu) şi rău la oameni”. Birşa înseamnă în ebraică „în ticăloşie”, iar acest nume îi vine că „s-a remarcat prin ticăloşia lui”. Pe Şin'av îl interpretează midraşul ca însemnând în prima parte Şin, care se poate citi fără punctuaţie şi care vine de la cuvântul ebraic *sin'a* שגא – ură şi av אב înseamnă tată, împreună „îl urăşte pe tatăl lui din ceruri”. Şi la Şem'ever prima parte se poate citi Şem dar şi *sam* שם care înseamnă pune, iar ever אבר înseamnă aripă, adică „şi-a pus o aripă ca să poată să sară şi să se revolte contra lui Kadoş Baruch Hu.

Cealaltă coaliţie era formată din patru regi: Chedarlaomer, regele Eilam care a condus coaliţia, Amrafel regele Şin'ar, Arioch regele Elasar şi Tid'al regele Goiim (Geneza 14:1). După un midraş din Talmud, tactatul Eruvin 53:a, Amrafel nu este altul decât Nimrod care apare în Geneza 10:8 ca unul din fii lui Cuş. Spre deosebire de celelalte nume din acest capitol, Nimrod nu reprezintă un popor ci o persoană. După tradiţia evreiască este considerat constructorul Babiloniei şi a altor oraşe din Mesopotamia. El apare şi în cartea Mica 5:6 „ţara lui Nimrod” interpretat ca Babilonia. În midraş el apare ca un personaj negativ care a fost printre iniţiatorii Turnului Bavel care se afla în ţara Şin'ar, care este Babilon, şi ca un duşman teologic a lui Avraham, unul promovând monoteismul, iar celălalt politeismul. Tot midraşul ne povesteşte despre propunerea făcută lui Avraham ca să intre într-un cuptor.

Numele lui Arioch mai apare o dată în Tanach în cartea Daniel 2:14 fiind un ofiţer superior în armata lui Nevucadneţar regele Babilonului, cu gradul de „căpetenia gărzilor împăratului”. Nu este nici o legătură între cei doi şi nu este nicăieri vreo aluzie la asta.

Despre aceste patru regate noi citim în midraşul Bereşit Raba 42:4: „Şin'ar este Bavel (Babilonia), Elasar este Madai (o parte din Persia), Eilam este Iavan (Grecia) şi Goiim este Edom (Roma) care este cea mai rea din toate naţiunile lumii”. Există bineînţeles şi alte interpretări de care nu vom scrie de data aceasta.

Cei cinci regi originari din Kikar Halarden (Întorsura Iordanului) la nord de Marea Moartă au hotărât să se revolte contra regilor Mesopotamiei care îi subjugau. Coaliţia celor patru regi ale regatelor din regiunea Mesopotamia din care vor apare Asiria, Babilonia şi celelalte puteri ale lumii antice a fost înfiinţată pentru a înăbuşi această revoltă. Ramban (Nahmanides) comentează acest verset (Geneza 14:1) spunând că acestea evenimente l-au afectat pe Avraham ca să-i dovedească că aceste patru puteri vor governa lumea, însă moştenitorii lui îi vor învinge pe aceştia.

Cei cinci le-au plătit pe o perioadă de 12 ani celor patru regi taxe. În anul al treisprezecea s-au revoltat. Raşi spune că au plătit 13 ani. După ce au aşteptat cu multă răbdare ca atmosfera să se liniştească, nu au avut încotro decât să coboare spre sud contra celor cinci. Pe drumul lor s-au luptat cu refaim, zuzim, eimim, hori şi amaleki (Geneza 14:5-7). Cei patru i-au învins pe toţi şi pe urmă i-au învins şi pe cei cinci regi. Ei au făcut o singură greşală, luându-l prizonier pe Lot, nepotul lui Avraam. El a luat pe cei 318 ucenici împreună cu Aner, Eşcol şi Mamre şi i-au bătut pe cei patru regi şi i-au alungat spre nord, i-au eliberat pe cei cinci regi cu toate bunurile lor şi bineînţeles şi pe Lot (Geneza 14:13-16).

Cea ce este ciudat este că printre cei salvaţi se află şi regele Sodomului (Geneza 14:17) care este cunoscută despre răutatea lor. Despre tot ce se întâmplă locuitorilor Sodomei vom citi în pericopa următoare. Aici noi vedem că Malchi Ţedek/Melhisedek vine împreună cu regele Sodomului să-i mulţumească lui Avram pentru salvarea lor. Malchi Ţedek, cunoscând devotarea monoteistă a lui Avram, îl binecuvântează în numele lui El-Elion Dumnezeu Superior (Geneza 14:18-20). Regele Sodomului în schimb din primul moment revine la un comportament ticălos şi tot ce are să-i spună lui Avram este că îl va mitui cu bunuri cea ce Avraham nu acceptă (Geneza 14:21-24).

Ramban explică că acest război sugerează războaiele pe care Israel le vor avea în viitor şi din cauza aceasta el comentează că cei patru regi fac referire la războaiele viitoare cu Bavel/Babilon, Madai/Persia, Iavan/Grecia şi Edom/Roma. [După cum Avraam i-a învins pe toţi regii atunci, așa va învinge Israelul pe toţi duşmanii care vor veni contra lui în viitor.](#)

Pericopa Matot - Mas'ei: Exilul celor două triburi și jumătate [anul 5779]

În pericopa Matot între alte discuții, are loc și o lungă negociere între cele două triburi Reuven și Gad pe de o parte și Moise pe de altă parte. Începutul poveștii îl găsim în Numeri 32:1:

„Și Bnei Reuven și Bnei Gad aveau enorm de multe vite, și au văzut țara Ya'azar (Iazer) și țara Gil'ad (Galaad) și iată locul era un loc pentru vite (pentru păscut)”.

Este clar că cele două triburi aveau multe turme, cuvântul acesta „turmă” *mikne* מִקְנֵה fiind și primul și ultimul din acest verset (în originalul ebraic). Noi nu știm de ce tocmai aceste două triburi aveau atâtea proprietăți. Ei au venit probabil împreună la Moise aparținând aceleiași tabere, *mahane* מַחֲנֵה împreună cu tribul Șim'on și fiind ambii primii născuți care au fost dați la o parte: Reuven, primul născut a lui Iaakov, a fost înlăturat de leuda, iar Gad, primul născut al mamei lui, Zilpa, nu a primit nici el terenul de pământ la care ar fi avut dreptul. Se prea poate ca asta să fi fost cauza faptului că cei doi au cerut să primească pământuri pe cealaltă mal al Iordanului (Iordan), deci în afara teritoriului israelian. Tribul Șim'on nu li s-a alăturat și au rămas în umbra lui leuda. Faptul că aveau multe turme este accentuat nu numai de repetiția cuvântului „turmă” (de vite) *mikne* מִקְנֵה ci și de folosirea adjectivului „enorm” *ațum* אֲצוּם, care este foarte rar în Tanach și apare în total de 15 ori. În versetele 2-3 Tora ne povestește că ei au venit la Moise și Elazar și au dat un fel de raport despre ce a fost cucerit deja și spunând că pământurile acestea ar fi bune pentru turmele lor. Este o negociere tipic orientală, unde cerințele nu se spun pe față. Rași ne atrage atenția că în primul verset Reuven (cel mai mare) este primul amintit, însă începând din versetul 2, Gad devine primul. De ce? Poate din cauză că inițiativa a fost a lor și poate și din cauză că erau mai războinici decât ceilalți. După ciudatul mod de a-și exprima dorința, ei așteaptă un răspuns. Dată fiind tăcerea așternută de cealaltă parte, ei sunt nevoiți să spună exact ce anume cerință au:

„Și au zis, dacă am căpătat favoare în ochii tăi, să se dea țara aceasta robilor tăi în stăpânire, nu ne trece Iordanul” (Numeri 32:5).

Aici, Moșe le dă un răspuns lung și detaliat (verseturi 6-15), conținând câteva părți. Moșe care era obișnuit deja cu tot felul de cereri ciudate (Pesah Șeni, fetele lui Țlofhad) nu cere ajutor de la Kadoș Baruch Hu ca în celelalte dăți, ci îi mustră, fiindcă nu-i crede și-i întreabă ce vor face atunci când o să fie război? Îi vor lăsa pe frații lor să lupte, sau vor ieși ei înșiși la război? Reuven și Gad sunt nevoiți să-i răspundă. Întâi îi spun că vor construi garduri pentru turme și orașe pentru copii și vor ieși la război în fața poporului lui Israel, ceea ce dezvăluie că proprietatea le este mai importantă decât familiile. În continuare ei își vor da seama de greșală și vor schimba ordinea punând în frunte familia. După încă o negociere destul de lungă, ei acceptă condițiile lui Moșe Rabenu și adaugă că vor face tot ce le spune Moise în fața Domnului.

Numai după ce au spus asta Moise le dă pământul, dar le mai dă și un bonus: jumătate din tribul Menașe. Tribul acesta s-a mărit într-un fel impresionant și Moise hotărăște să-i împartă în două: o jumătate la est de Iordan (Iordan) și o jumătate la vest. Menașe au primit nordul Ereț Gil'ad, Gad au primit mijlocul (Aman de astăzi) și Reuven sudul peste Marea Moartă. Menașe de pe două maluri a Iordanului, vor avea ceea mai mare suprafață, în afară de Iuda.

Câteva date interesante din alte părți din Tanach. În pericopa Mas'ei apar numele președinților triburilor. Președinții lui Reuven și Gad nu apar. Tora vrea să ne spună prin asta că nu este mulțumită de faptele lor. Pe de altă parte, din binecuvântarea dată de Moșe triburilor din pericopa (VE)Zot Habracha (Deuteronom cap. 33-34) putem desprinde faptul că el și-a schimbat în mod favorabil părerea despre cele două triburi. **În consecință, vorbește foarte frumos despre ambele triburi și mai adaugă că a mărit suprafața acordată tribului Gad. Asta, poate și din cauză că mormântul lui Moise e acolo „pentru că acolo este ascunsă porțiunea (tomba) legiuitorului (a lui Moise)” (Deuteronom 33:21) כִּי שָׁם חִלְקֶת מוֹקֵק סִפּוֹן. Ki șam helkat mehokek safun, iar din asta reiese, într-un fel și faptul că Moșe este înmormântat pe teritoriu israelian, chiar dacă este pe celălalt mal al Iordanului.**

În Iehoșua/Iosua se arată împlinirea condiției ca cele două triburi să meargă primii în lupta pentru cucerirea țării în capitolul 4, versetul 12 „Și Bnei Reuven și bnei Gad și jumătatea tribului lui Menașe au trecut înarmați înaintea lui Bnei Israel, așa cum le-a spus Moșe”, iar implementarea este în capitolul 22. Numai după aceea le dă voie Iehoșua spunând că au îndeplinit condiția și se pot întoarce pe pământul lor.

Tribul Reuven este făcut de ocară în Șirat Devora (Judecători 5:15-18) că nu i-au ajutat pe cei din triburile Zvulun și Naftali când aveau nevoie. Și pe vremea lui David auzim că Gad l-au ajutat când fugea de Saul și în Cronici 1, 12:38 noi citim că o delegație importantă a celor două triburi și jumătate au participat la încoronarea lui David la Hevron.

Suprafața exagerat de mare a terenurilor acestor triburi, care ajungeau până aproape de malurile râului Prat, le-au cauzat probleme enorme și numeroase războaie cu vecinii, culminând, după cum este descris în Cronici 1, 5:26, cu cucerirea lor de către regele asirian Tiglat Pileser, care i-a luat în exil tocmai pe ei primii din cele zece triburi cucerite, datorită terenului tribului situat în afara teritoriului israelian.

Pericopa Matot-Masei - Moise și paradoxul Midianului [anul 5784]

În pericopa noastră noi ne despărțim de Midian și de midianiți (Numeri cap. 31). Această „despărțire” s-a petrecut din porunca Domnului într-o acțiune de răzbunare în cadrul căreia au fost lichidați toți bărbații și toate femeile adulte (Numeri 31:17-18). Această referire gravă la midianiți ne amintește referirea Tanachului la Amalech.

Acest război de răzbunare a lui Moise față de midianiți a avut loc în câmpiile Moabului, la sfârșitul mersului în deșert, la intrarea în țara făgăduinței. Locul exact ne este dat aici „Și au adus la Moise ... în câmpiile Moabului, care era pe malul Iordanului, vizavi de Ierihon” (Numeri 31:12). Acesta este și punctul geografic cu care se încheie cartea Numeri: „Acestea sunt poruncile și legile pe care Domnul le-a poruncit ... în câmpiile Moabului, pe malul Iordanului, vizavi de Ierihon” (Numeri 36:13).

În fond, în acest punct Moise se desparte nu numai de midianiți, ci și de copiii lui Israel: „Împlinește răzbunarea copiilor lui Israel față de midianiți, apoi vei fi adunat la poporul tău” (Numeri 31:2). Înainte de aceasta el a primit poruncă să-l împuternicească pe Iosua Bin-Nun să fie urmașul său, după dispariția lui din lumea aceasta: „ ... vei fi și tu adunat la poporul tău ... ia-l la tine pe Iosua, fiul lui Nun și sprijină-ți mâna asupra lui” (Numeri 27:12, 18). Iosua care i-a învins pe Amalek (Exod 17:8-13) va fi cel care-i va urma opera lui Moise pentru cucerirea țării. Însă ultima luptă în deșert este războiul lui Moise și nu a lui Iosua.

După cum scrie în Geneza 25:1-2, Midian este fiul lui Avram și Ketura, adică este fratele lui Isaac și a lui Ișmael. Probabil că și lui i-a fost îndeplinită circumcizia, la fel cu Avram și Ișmael, după porunca primită de Avram (Geneza cap.17). Cu alte cuvinte midianiții sunt rude apropiate poporului evreu. De la început sunt conflicte între ei. Midianiții, urmașii lui Avram, îl vând pe Iosef și el urmașul lui Avram ca rob în Egipt (Geneza 37:28, 36). După aceea se clarifică prin acest act că odată cu Iosef tot poporul evreu a fost supus robiei în Egipt.

Următoarea personalitate care are legături cu midianiții este Moise, însă spre deosebire de experiența negativă pe care a avut-o Iosef cu ei, cea a lui Moise este foarte bună și agreabilă. Preotul din Midian, Yitro, îl primește în casa lui cu multă prietenie și îi și acordă mâna fiicei sale de soție (Exod 2:15-22). Astfel Moise a reînnoit legăturile între fiii lui Avram. Socrul lui i-a fost ca un tată lui Moise, care se despărțise de tatăl său la o vârstă fragedă. Se poate spune că în această situație, Yitro a fost partener cu Moise la acțiunea de eliberare a poporului evreu din robia Egiptului. Regele Șaul amintește acest lucru în atenționarea lui la urmașii midianiților: „Căci voi ați manifestat iubire loială față de tot poporul lui Israel când a ieșit din Egipt” (1Samuel 15:6). Era de așteptat ca Yitro să fie prezent la evenimentul de pe Muntele Sinai, el binecuvântează pe Dumnezeu Israelului (Exod 18:1-12). El a mai fost și inițiatorul înființării sistemului de justiție în frunte cu Moise.

Legătura strânsă între Moise și preotul Midianului a dus la cererea lui Moise ca Yitro să se alăture poporului Israel în deșert și să le fie călăuză: „Noi pornim spre locul despre care Domnul a spus, vi-l voi da vouă, mergi cu noi și îți vom face bine ... rogu-te nu ne părăsi, căci de aceea ai cunoscut locurile noastre de popas în deșert și ne vei servi drept ochi. Și va fi dacă vei veni cu noi, că acest bine pe care Domnul ni-l va face nouă ți-l vom face și noi ție”

(Numeri 10:29-32). Era de așteptat ca el să li se alăture Israelului după ce a făcut el pentru ei și ce i-a promis Moise. Însă aici s-a ivit o piedică uriașă. Când Israel au ajuns la intrarea în țară, moabiții și midianiții s-au opus la intrarea lor în țară. Aici avem descrierea războiului contra lor.

Tentativa de a opri Israelul să intre în țară, a fost executată după cum am citit de Balak care i-a adunat pentru asta pe „bătrânii Midianului” ca să se sfătuiască cum să-i oprească pe evrei de a intra în țara Canaanului (Numeri 22:1-7). Este important să amintim că planul trebuia să fie executat de „bătrânii Midianului” împreună cu Bilam, care poate el însuși era midianit. Continuarea evenimentelor dovedesc aceasta. Când planul a eșuat și în loc de blestem Bilam a binecuvântat poporul evreu, el a apelat la fetele Moabului și Midianului ca să-i ispitească pe evrei prin ritualul lui Baal-Peor (Numeri 25:1-19). Nu pe degeaba fata care se culcă cu evreul este Cozbi bat Țur midianita, fiica președintelui Midian (Numeri 25:15-18).

În războiul contra Midianului este un aspect personal a lui Moise și de aceea el stă în fruntea războiului și nu Iosua pe care el îl numise deja. Cu alte cuvinte, înaintea morții sale el este obligat să conducă și să finalizeze expediția.

În concluzie, midianiții sunt cei care au contribuit la robia din Egipt. Însă la fel și la ieșirea din Egipt. Midianiții sunt cei care au contribuit la consolidarea regimului conducător-judecătoresc al Israelului în deșert și la călătoria lor spre țara făgăduită. Însă pe de altă parte ei sunt cei care au încercat să saboteze conducerea Israelului și să zădărnicească planurile de cucerire ale țării Canaan.

Moise care a fost educat în casa faraonului și în cel al preotului Yitro, s-a debarasat încetul cu încetul de aceste două culturi ca să întemeieze în locul lor o religie nouă numită „Torat Moșe”. Moise și poporul au început călătoria cu distrugerea egiptenilor și au încheiat-o după 40 de ani cu distrugerea midianiților.

Păcatul lui Baal-Peor reprezintă uriașa criză de la sfârșitul călătoriei în deșert. În cartea Deuteronom noi citim ultimul discurs a lui Moise în aceea zonă. Moise se află în câmpiile Moabului, vizavi de casa lui Peor. Acolo își ține ultimul discurs, acolo moare și acolo este înmormântat. În discurs nu este nicio vorbă despre midianiți. Nici despre Yitro. El subliniază doar păcatul lui Baal-Peor: „Și am rămas în vale, vizavi de Bet-Peor ... Ochii voștri sunt cei care au văzut ce i-a făcut Domnul lui Baal-Peor, căci Domnul, Dumnezeul vostru a distrus din mijlocul tău pe oricine l-a urmat pe Baal-Peor. Dar voi, cei care vă alipiți de Domnul, Dumnezeul vostru, sunteți cu toții în viață astăzi” (Deuteronom 3:29, 4:3-4). Cu alte cuvinte, Baal-Peor simbolizează moartea, pe când alipirea de Dumnezeu arată viață. Cât de simbolică este moartea lui Moise din cartea Deuteronom: „Și a murit acolo Moise, slujitorul Domnului, în țara Moabului, după vorba Domnului. Și l-a îngropat acolo în depresiune, în țara Moabului, vizavi de Bet-Peor” (Deuteronom 34: 5-6).

[Moise a murit vizavi de locul care simbolizează moartea, dar a lăsat o Tora de viață celor care vor intra în țară.](#)

Pericopa Matot-Masei - Soarta prizonierilor de război și moartea lui Bilam (Balaam) [anul 5783]

În pericopa noastră scrie: „Iar pe regii Midianului i-au ucis laolaltă cu cei răpuși, pe Evi și pe Rekem și pe Țur și pe Hur și pe Reva cei cinci regi ai Midianului, iar pe Balaam, fiul lui Beor l-au ucis cu sabia” (Numeri 31:8).

Textul face o diferențiere între regii Midianului care au murit „cu cei răpuși”, adică în război ca și alți luptători, cum au pățit mulți regi de-a lungul anilor pe deoparte și Bilam pe de altă parte. Este clar că intenția a fost să se deosebească moartea lui de aceea a celorlalți regi (citește și Iosua 13:22). Rași, urmând înțelepții, ne prezintă ironia în faptul că dușmanii Israelului, care vin cu sabia față în față cu evreii care vin cu vorba (cu convingerea). Bilam însă vine pe o cale opusă. El intenționează să blesteme cu vorba și este pedepsit cu sabia. Bilam nu era un soldat care a luptat și a murit pe front, ci era un prizonier de război. Noi vom observa soarta prizonierilor de război în lumea antică.

Trebuie să remarcăm că ideea de a cruța un prizonier care nu amenință după capturarea lui, este nouă, cu toate că au existat unele exemple și în trecut. Noi vom discuta despre două categorii de prizonieri: prizonierii în general și prizonieri speciali.

1. Prizonieri în general

Viața oamenilor în lumea antică nu valora nici doi bani, iar omorul dușmanului este un fapt bine cunoscut și bine documentat. Câteodată, omorul provoacă genocid, adică exterminarea totală a întregului popor învins, fără să pună întrebarea dacă femeii și copiii pot să-i primejduiască pe învingători. În lumea antică principiul era că nu se i-au prizonieri, iar când cei puternici îi biruiau pe cei mai slabi, până și cei înfrânți și care s-au predat erau omorâți. Cei înfrânți erau prizonieri pentru o perioadă foarte scurtă, iar apoi erau omorâți. Câteodată doar îi chinuiau și le cauzau cusururi și defecte în feluri greu de închipuit.

Un bun exemplu poate fi porunca pe care au primit-o israelienii înainte de a cuceri țara Canaanului: „... să nu rămână nimeni viu, ci negreșit să îi pui sub excomunicare” (Deuteronom 20:15). Cu alte cuvinte trebuie să omori pe toți dușmanii, chiar și pe cei care s-au predat, cum apare în porunca de ștergere a lui Amalek. Despre regele Amația ni se povestește: „Iar pe zece mii, fiii lui Iehuda i-au prins de vii. I-au dus pe vârful stâncii și i-au aruncat de acolo; și toți s-au făcut praf” (2Cronici 25:12). Spre deosebire, pe bărbații midianilor evreii i-au omorât, însă pe femeii și copiii i-au lăsat în viață (Numeri 31:7). Asemănător, ni se povestește din zilele regelui David: „Iov și tot Israelul au rămas acolo șase luni, până când el i-a nimicit pe toți cei de sex bărbătesc din Edom” (1Regi 11:16). Și soarta moabiților care i s-au predat lui David nu le-a priit prea mult: „Apoi i-a bătut pe moabiți și i-a măsurat cu o frânghie: i-a pus să se culce la pământ ca să măsoare două frânghii pentru a-i omorî și o frânghie întreagă pentru a-i lăsa în viață; și moabiții au ajuns slujitorii lui David și i-au plătit tribut” (2Samuel 8:2).

Este clar că operațiunile militare în lumea antică semănau cu o „epurare etnică” fără legătură cu lupta în sine. Interesant că niciun profet nu s-a ridicat contra acestui „omor inutil”, o expresie care nu exista pe vremea aceea. Trebuie să menționăm că așa cum evreii au omorât pe alții, la fel alții au omorât pe evreii, după cum ne bocește: „Și-a încordat arcul și mă face o țintă a săgeții sale” (Plângerile 3:12).

2. Prizonieri speciali

În afară de prizonieri „de rând” erau și prizonieri „de elită” care primeau un „tratament” aparte. Pe cei cinci regi ai

amoriților, Iehošua i-a spânzurat: „După aceea, Iosua i-a lovit și i-a omorât, apoi i-a atârnat pe cinci stâlpi și ei au rămas atârnați pe stâlpi până seara” (Iosua 10:26); profetul Șmuel i-a despicat gâtul lui Agag, regele Amalekului „Și Samuel l-a tăiat bucăți pe Agag înaintea lui Adonai la Ghilgal” (1Samuel 15:33). Este clar că un soldat de rând care se predă nu avea o soartă asemănătoare unui rege. După grad era și pedeapsa.

Din toate acestea noi deducem, că menționarea morții lui Bilam cu sabia în Tora vine să ne învețe că el a avut parte de o moarte specială. Pare că intenția versetului este să ne arate că „liderul spiritual” principal al dușmanilor Israelului, a fost executat într-o ceremonie cu aspecte militare. Toți soldații s-au adunat să vadă cum Bilam este omorât cu sabia, iar moartea lui a însemnat sfârșitul războiului.

3. Bilam – din Tanach în Talmud

De-a lungul anilor, poporul evreu și-a schimbat imaginea. În perioada primului templu, strămoșii noștri au luptat cu Aram, Edom și Moav și și-au omorât dușmanii cu sabia, inclusiv pe Bilam. După ce Ierusalimul a fost distrus în perioada primului templu, poporul și-a schimbat esența puterii de la putere fizică la putere spirituală, după cum spune dictonul „Cine este puternic? Cel care are stăpânire de sine” איזהו גיבור? הכובש את יצרו (Mișna, Avot 4:1). De acum regele David nu mai este socotit ca un luptător care „a bătut zecile de mii” și și-a măsurat dușmanii cu frânghia, ci ca elevul lui Ira iairitul, care a purificat o femeie pentru soțul ei (2Samuel cap.23).

Iată, după cum personajul regelui David a suferit o metamorfoză de la luptător la învățat în conștiința înțelepților, așa a suferit și personajul lui Bilam. Dușmanul care în Tanach a fost omorât cu sabia, într-un mod fizic, a fost omorât la înțelepți spiritual, când ei au stabilit că el nu va avea loc în lumea „de dincolo”, *haolam haba* העולם הבא (Talmud, tractatul Sanhedrin 10:b). Înțelepții *tanaim* au văzut în Bilam întruchiparea răului: „Discipolul lui Bilam cel rău (are) un spirit negeneros, o purtare necuviincioasă, aroganță ... ei moștenesc Gheena (iadul) și coboară în groapa distrugerii ...” (Mișna, Avot 5:19). Înțelepții din Agada (legendă) l-au descris ca născându-se din nou. [Se pare că schimbarea pe care a trecut-o Regele David, ca și schimbarea lui Bilam sunt o reprezentare a schimbării pe care a trecut-o poporul evreu între cele două temple: un popor care s-a născut din nou.](#)

Pericopa Mețora - „Și voi pune plagă de lepră peste vreo casă” (Levitic 14:34) [anul 5784]

Poruncile leprei se află de-a lungul a două pericope în Tora: în pericopa Tazria învățăm despre lepra corpului și a hainei, iar în „Mețora” despre lepra casei. Aceste multe legi constituie în Mișna un tractat întreg numit „Tractatul Plăgilor” și un grup întreg de porunci în cartea monumentală a lui Rambam (Maimonide, Spania-Israel, sec. 12) „Mișne Tora”. Capitolul este numit „Hilchot tumat țaraat” (Legile impurității de la lepră). Pare că lepra corpului este o boală ca oricare altă boală, care atacă corpul uman, iar lepra hainelor și a casei sunt doar un mucegai. Însă cartea de Tora, ca și Toraua Orală atribuie cu totul un alt sens leprei: lepra este un semnal că comportamentul unei persoane nu este cum trebuie și acela trebuie să se căiască, după cum apare și în cartea „Sefer Hahinuch”, cap.

Mițvot 169, 171 (Spania, sec. 13).

Doar așa se pot explica regulile tradiției legate de lepră și nici de cum dacă o apreciem ca fiind o boală. Să aducem câteva exemple. Vom începe cu lepra corpului:

- Dacă cineva vede pe corpul său semne de lepră, trebuie să apeleze la preot pentru control. Însă până când acesta va da diagnosticul, cel vătămat rămâne pur după Rambam, Hilchot tuma, Țaraat 9:2. Dacă el nu apelează la preot toată viața sa, el este considerat ca fiind pur, însă el încalcă o poruncă ase נִשָּׂא (să faci) din Tora, din Levitic 13:2 după cum învățăm din Sefer Hahinuch, mițva 169. Din acestea înțelegem că nu există semne clare și sigure pentru decizia de lepră, în afară de diagnosticul preotului.

Dacă ne-am referi la lepră ca o boală și la preot ca la un medic, anunțul preotului nu ar fi atât de crucial. Doar diagnosticul medicului nu creează lepra.

Mai mult decât atât, dacă preotul nu se pricepe la depistarea leprei, un înțelept care știe va controla pacientul și va spune preotului ce să anunțe: pur sau impur (contaminat). Numai după anunțul preotului perioada zilelor de lepră-impur începe, iar anunțul înțeleptului nu are nicio semnificație.

- Legile leprei se aplică doar pe un evreu și nu pe corpul unui neevreu, la fel și noțiunea de puritate aparține în general evreilor. Semne de lepră pe corpul unui neevreu sunt considerate o boală.
- Lepra de corp la un om are și implicații asupra altei persoane. Dacă un om pur se atinge de un lepros, el devine impur. (tot acolo la Rambam 11:2). Însă dacă un evreu se atinge de un neevreu care prezintă aceleași semne, el rămâne pur. Dacă lepra este considerată a fi o boală contagioasă, de ce există o diferență între atingerea unui evreu contaminat și cea a unui neevreu? Doar în ambele cazuri era pericol de contaminare?

De aici vom trece la lepra hainelor. Aceasta, ca și cea de corp este valabilă numai la haina unui evreu, vedem iarăși la Rambam. Lepra nu afectează hainele neevreilor și dacă sunt la hainele unui neevreu semne de lepră, ele nu au nicio semnificație în iudaism.

În urma acestora va fi interesant să întrebăm ce se întâmplă cu o haină cumpărată de un evreu de la un neevreu care prezintă semne de lepră. Răspunsul este simplu: în momentul în care haina a intrat în posesia evreului, conține imediat semnificație legală evreiască (halacha), iar în anunțul preotului apar parcă ar fi semnele care au fost depistate în momentul intrării hainei în posesia evreului (iarăși Rambam). Chiar și perioada de carantină de 7 zile începe doar din acel moment, cu toate că semnele au apărut înainte, când haina era încă în posesia neevreului. Din toate acestea rezultă clar că apariția leprei la haine nu depinde de momentul semnelor ei.

Regulile leprei casei sunt și mai interesante. După cum am constatat, semne pe corpul sau pe haina unui neevreu nu sunt considerate „lepră”. La fel regulile leprei casei se aplică doar pe casa unui evreu și nu al unui neevreu. Însă există o distincție de bază între lepra de corp sau de haine și cea a casei. Regulile leprei de casă sunt valabile pentru evreu numai dacă el locuiește în Israel (iarăși la Rambam).

Care este legătura între lepra casei și țara Israelului? Lepra corpului și a hainelor se aplică și în afara Israelului. În ce constă deosebirea leprei casei?

Din legile leprei casei noi învățăm care este rolul crucial al țărâmului Israelului în viața unui evreu. Din scrisorile în Tora reiese că locul ideal al evreilor este Israelul, iar țările străine sunt văzute ca provizorii și nepotrivite. Toraua ne vorbește și ea astfel: „Ci țara în care treceți să o luați în stăpânire ... o țară pe care Domnul Dumnezeul tău o veghează; neconținut sunt ochii Domnului Dumnezeului tău, asupra ei, de la începutul anului până la sfârșitul anului” (Deuteronom 11:11-12) și din nou „... și te va aduna dintre toate popoarele în care te-a împrăștiat Domnul Dumnezeul tău. Dacă împrăștiatii tăi vor fi la capetele cerurilor, [și] de acolo te va aduna Domnul Dumnezeul tău, și de acolo te va lua” (Deuteronom 30:3-4). Această idee o găsim și în Hagada șel Pesah: „Și a locuit acolo ca străin” – aceasta ne învață că părintele nostru Iacov nu coborâse ca să se așeze în Egipt” și cu o mică schimbare de limbaj apare și în rugămintea de *Șmone-esre* în care noi cerem Domnului Dumnezeului de trei ori pe zi „Sună din

șofarul cel mare pentru eliberarea noastră și desfășoară steagul pentru a-i strânge pe exilații noștri și adună-ne laolaltă în curând din cele patru colțuri ale pământului”.

Noi învățăm din aceste surse că adevărata stăpânire a unei case de către un evreu este posibilă doar în Israel. De aceea, casa unui evreu în diaspora nu se poate contamina cu lepră, fiindcă el nu este adevăratul proprietar al casei fără să conteze ce scrie în cartea funciară.

Această lege noi o învățăm din următorul verset; „Când veți veni în țara Canaanului, pe care Eu v-o dau în posesie, și voi pune plagă de lepră peste vreo casă din țara posesiunii voastre” (Levitic 14:34). Cuvântul cheie aici este „posesiune” și nu scrie „stăpânire” și de aceea se poate stabili că această casă poate să fie contaminată cu lepră. Această lege este o parte din legislația biblică legată de așezarea în țară. Dacă Domnul a dat poporului evreu o țară splendidă, este indicat ca fiecare să accepte acest dar cu entuziasm și să imigreze în Israel.

La sfârșit, să clarificăm poziția specială a Ierusalimului. Surprinzător că o casă evreiască din Ierusalim nu se poate infecta de plaga de lepră (Rambam 14:11). Se putea susține că dacă țara Israelului este menită să fie locuința evreilor, cu atât mai mult Ierusalimul este menit la aceasta. Așa că trebuia să fie clar că și lepra se va aplica în el. Atunci de ce tocmai Ierusalimul se deosebește în această chestiune?

Răspunsul este, că după Tora, Ierusalimul ar aparțineva întregului popor al Israelului și el nu a fost împărțit între triburi, ca atare nu poate acolo nicio casă să aparțină unei persoane fizice, adică să fie posesiunea cuiva. De aici că pedeapsa leprei pe cineva care a avut o comportare inadecvată nu poate fi aplicată la Ierusalim unde proprietatea este al întregului Israel.

La final, există două principii în regulile leprei caselor. Primul este importanța crucială a țării Israelului pentru poporul Israel. Al doilea este centralitatea spirituală a Ierusalimului pentru evrei. Aceste două principii au o importanță deosebită și în zilele noastre.

Pericopa Mikeț - „A fost o foamete în țară” **ויהי רעב בארץ [anul 5783]**

Foametea în toată lumea vine de la lipsa de alimente, mai ales cereale. Când șurele și silozurile se golesc și lipsesc mijloace de transport adecvate pentru transportarea alimentelor dintr-un loc în altul, riscurile de foamete cresc. Foametea duce la migrațiune de popoare din pustii spre zone locuite, iar pe de altă parte este un trigger la războaie și corupție.

Seceta și foametea sunt cauzate între altele de lipsa ploilor. Așa cum roua este obligatorie pentru culturile de vară, ploile sunt necesare culturile de iarnă. De aici provine rugăciunea *veten tal umatar livraha*, ויתן טל ומטר לברכה, „și dă

rouă și ploaie de belșug”. Alte cauze la foamete sunt asediul și războiul și ea poate veni chiar de la invazii de hoarde de lăcuste și boli ale plantelor. Despre acestea ne vorbește regele Solomon, Șlomo la inaugurarea Templului, חנוכה המקדש Hanucat Hamikdaș: „Când cerul va fi închis și nu va mai fi ploaie fiindcă ei nu vor înceta să păcătuiască împotriva ta și se vor ruga ... dacă va fi foamete în țară, dacă va fi ciumă, dacă vor fi tăciune, mană, lăcuste și gândaci, dacă dușmanul lor îl va împresura în porțile țării lor – orice plagă orice boală ar fi” (1Regi 8:35, 37).

Foametea are un impact desăvârșit asupra societății. Ea poate duce la o revoltă populară civilă, cum s-a întâmplat cu generația din pustiu care s-au răzvrătit contra lui Moise și Aaron reproșându-le: „ ... voi ne-ați scos în pustiu acesta ca să omorâți toată această congregație înfometând-o” (Exod 16:3). Mai mult decât atât, foametea poate să ducă la pierderea firii umane și chiar la canibalism, după cum scrie în blesteme: „O să mâncați carnea fiilor voștri și o să mâncați carnea fiicelor voastre” (Levitic 26:29). Acest groaznic blestem s-a adevărit în zilele lui Ahav, când Samaritania, Șomron a fost asediată, iar femeile spuneau una alteia: „ ... Dă-l pe fiul tău ca să-l mâncăm azi, iar mâine îl vom mânca pe fiul meu” (2Regi 6:28).

În anii de foamete primii care sunt vizați de această pacoste sunt bogătașii, oamenii petrecăreți care imediat se întristează, după cum descrie midrașul despre versetul nostru: „Foametea (din versetul nostru) a început la bogați fiindcă atunci când un om este bogat, el se bucură să-și vadă prietenul, dar când el este sărac nu prea vrea să-și vadă prietenul, deoarece îi este rușine de el” (Midraș Hagadol 41:56).

Foametea în țara noastră

În cartea Genezei, Bereșit sunt câțiva ani de secetă la fiecare patriarh. Avraham Avinu a îndurat experiența foametei care l-a constrâns să coboare în Egipt (Geneza cap.12). În midraș scrie că din ziua în care lumea a fost creată nu a venit o foamete până în zilele lui Avraham, și nu în toată lumea a fost ci doar în Canaan ca să-l încerce pe Avraham și să-l conducă în Egipt (Midraș Hagadol, Bereșit 12).

Și în zilele lui Ițhak a fost foamete în țară: „A fost o foamete în țară, în afară de foametea dintâi, care fusese în zilele lui Avraham” (Geneza 26:1). Oare nu știm că aceasta a fost cea de a doua foamete? Însă scriptura vine să ne învețe că această foamete a fost mai grea decât prima foamete (Midraș Hagadol).

Despre foametea din zilele lui Iacob scrie în pericopa noastră: „Și în țară era mare foamete” (Geneza 43:1). În urma acestei foamete, Iacob și fii lui au coborât în Egipt.

Midrașul aduce perioade de foamete în istoria omenirii în lume și Israel (Bereșit Raba 25); „Zece ani de foamete au fost în lume; unul a fost în zilele Adam Harișon (primul om): „Blestemat să fie pământul din cauza ta” Geneza 3:17); unul a fost în zilele lui Lemeh: „Din pământul pe care Dumnezeu l-a blestemat” (Geneza 5:29); unul în zilele lui Avraham: „Și a fost foamete în țară” (Geneza 12:10); unul în zilele lui Ițhak: „A fost o foamete în țară, în afară de foametea dintâi” (Geneza 26:1); unul a fost în zilele lui Iacob: „Era al doilea an de foamete pe pământ” (Geneza 45:6); unul în zilele judecătorilor: „Pe vremea judecătorilor, în țară era o foamete” (Rut 1:1); unul în zilele lui David: „În zilele lui David a fost foamete trei ani la rând” (2Samuel 21:1); unul în zilele lui Eliyahu (Ilie): „Viu este Adonai Elohei Israel, înaintea căruia stau, că în acești ani nu va fi nici rouă nici ploaie decât la cuvântul meu” (1Regi 17:1); unul în zilele lui Elișa (Elisei): „După un timp a fost o mare foamete în Samaria” (2Regi 6:25); aceasta a fost una care a venit pe pământ, dar o mai fi una care va veni în viitor: „Iată vin zile ... când voi trimite foamete în țară, dar nu foamete de pâine și nici sete de apă, ci de auzirea cuvintelor lui Dumnezeu” (Amos 8:11).

* * *

În pericopa noastră, Mikeț, faraonul visează despre șapte vaci slabe care mănâncă șapte vaci grase. După aceea el a avut încă un vis, în care șapte spice slabe înghit șapte spice grase. De aici putem învăța rezultatele dezastruoase ale foametei: viețuitoarele grase, pline și frumoase devin slabe, urâte și bolnave. Și comportamentul lor se schimbă. Ele devin impulsive și violente, gata de orice brutalitate.

O altă întrebare care se pune este de ce a visat Faraonul același vis de două ori, Răspunsul este că această

repetiție vine să aprobe corectitudinea rezolvării visului: „Și dacă visul i-a fost dat de două ori faraonului, înseamnă că adevăratul Dumnezeu a hotărât lucrul acesta” (Geneza 41:32).

Plaga de foamete descrisă în pericopa noastră s-a petrecut înainte de plaga Nilului – una din cele zece plăgi care au lovit Egiptul. Și de această dată izvoarele Nilului s-au uscat și râul-zeu a dus Egiptul la foamete. [Putem poate adăuga și această lovitură la cele zece plăgi care i-au convins pe egipteni să-i elibereze pe evrei.](#)